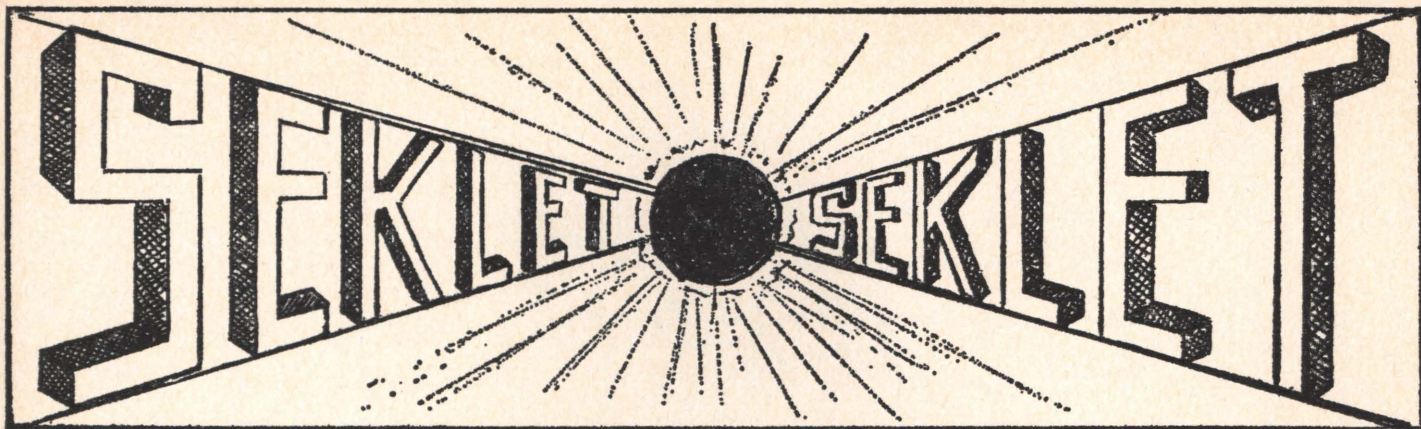

Nr 4 Årgång 18 1971

Lösnummer 2:50 inkl. moms.

På vinglig stråt genom sju decennier

Några glimtar med anledning av Litteraturförlagets 70-årsjubileum

Det är en dag i Stockholm i mitten av november. Året är 1901. Morgonen har varit så där mörk och kulen som en novembermorgon kan vara, då det vill sig. Termometern har visat en aning över 0, frampå dagen stiger tempen några tiondelar och solen, som man inte hade en aning om att den fanns till, försöker göra sig påmind. Men det lyckas bara delvis. Resultatet blir ganska svagt. Redan efter en liten stund är den åter skymd. Molnen återkommer och återtar initiativet, gör sig påmind förutom genom att leverera mörker över staden även genom att släppa ner några snöflingor. Men det blir inget helt med det heller, ställer knappast ens till något obehag för dem som måste vistas ute på gator och torg.

En man i sina bästa år (1901, nu vet man inte när de bästa åren är, man har ju ändrat medellivslängden sedan dess) kommer gående Drottninggatan ner. Han är på väg till Öfverståthållar-Embetet. Förbi honom passerar det ena hästaket efter det andra, för att inte nämna mängden av dragkärror. Han stannar till i Drottninggatsbacken, då han hör ett skrik och en svordom bakom sig. En man med en av säckar och bråte något överlastad dragkärra försöker bromsa in i backen samtidigt som han trängd av ett hästak försöker att väja för den gående, som också haft lite trångt på sin gångväg och begivit sig utåt trottoarkanten. Kärran stjärper, och dragaren, som inte är någon tungviktare precis, följer med i luften för att slutligen hamna i rännstenen.

Ack, till rännstenens djup
är ett tuppfjät, min bror

deklamerar vår gångtrafikanter för sig själv, och går vidare.

Det är livlig trafik på gatan denna förmiddag, åkdon av alla slag. Här dyker häst-

spårvagnen upp och gör anspråk på hela gatutrymmet. Det blir trångt. Bäst att akta sig, så man inte råkar ut för något nytt elände. Han når utan missöden fram till Westerdahl & Karstens bageri ett stycke nedanför backen. Det är ett stort företag, som disponerar hela kvarteret. Åt gården har de bageriet, bostäder åt arbetsfolket och magasin. Där lastar bönderna av sina fordon med mjölsäckar, bär in säckarna i magasinet, där de skall vägas och kvaliteten undersökas.

Under tiden invägningen sker, det kan ju dra om en stund innan det blir hans tur, bjuds bonden upp till mor, en trappa upp i gathuset, för att där undfägnas med mat och dryck. Här är smörgåsbordet dukat hela dagarna, tillreds för besökande gäster och här står brännvinskaraffen på bordet. Inget knussel här. Nere på gården mumsar Blacken förnöjt ur sin havrepåse. Maten och supen smakar bra efter många timmars färd på knaggliga och dyblöta vägar, alltsedan tidigt utta. Det har inte gått fort. Lasset har varit tungt och kampen hade säkert föredragit spiltan framför att dra ett tungt lass med en bonde ovanpå längs sliriga och hala vägar. Det har varit dåligt med vilan under de senaste dygnet. I går var man till kvarnen och malde. Långt var det till kvarnen, många var där som skulle ha malet. Sakta flöt mjölet fram mellan stenarna. Lillpojken, som hade fått följa med far till kvarnen hade sovit gott uppe på mjölnarkammaren, sövd av dunket från kvarnen. Men nu var man framme och därmed var vedermoderna glömda. Lillpojken hade dock inte fått följa med till staden och inte mor heller. Mor hade ju förresten nyss varit med då den nya pigan och drängen skulle städjas. Och det var ju i oktober.

Under måltiden hade underhandlingar på priset för den levererade varan blivit bestämt, sedan man i vanlig ordning hade pru-

tat å ömse håll. Nu var det bara att gå ner till kamrern/kassören och hämta sina pengar. Vilket också verkställdes.

Han såg upp emot fönstret i första våningen då han gick förbi huset. Där inne rörde sig människor, fram och tillbaka. Sedan gled blicken nedåt och in genom fönstret i butiken. Folk var där också. Pigor och fruar om varandra. Pigorna för att få ugnsvarmt bröd med hem till de fruar, som ännu låg i sängen och väntade på morgonkaffet och det färska brödet, det som skulle åstadkomma den nödiga magvärken för att ge dem anledning att kalla på husläkare Dahlgren. Man måste ju ha något tidsfördriv under den långa dagen tills maken kom hem. Lyckades man bara locka hem läkaren, så lyckades man nog också att få honom att stanna över en kopp kaffe eller rent av middag, och så hade man någon att gnälla för och därmed var dagen räddad. Doktorn kunde ju i lyckliga fall ordinera brunnsvistelse.

Han tänkte på att hustru Maja nog också skulle behöva en piga till hjälp där hemma. Hon hade det säkert arbetsamt med hushåll och barn. Men något sådant var inte att tänka på nu. En piga skulle ha minst 10 kr i månaden kontant. Hon kunde ju visserligen ligga i köket, ty något ensamt rum åt henne fanns inte och maten blev väl inte mycket dyrare om hon kom till. Men ändå... Men den tiden skulle nog komma då de fick råd att ha piga. Nu skulle en ny tid randas, då han skulle bli sin egen och etablerad. Han log vid tanken på att han och bagarn hade en del gemensamt — bagarn att förse kroppen med bröd, han själen.

Snart är han framme vid Kungsgatan, som mest liknar en landsväg, jämfört med senare tidens Kungsgata. Han har visserligen brått, ty det är en stor dag i hans liv, tror han, kan ändå inte låta bli att i förbifarten göra en sväng inåt Hötorget. Här har han genast på

höger sida "skräddaren och klädeshandlanden" Paul U. Bergströms stora 4 våningars trähus (om man räknar med vindsvåningen) och i huset bredvid Kongl. Postkontor. Detta är inrymt bredvid en skoaffär, ovanpå har Paul U. sitt skrädderi.

Mannet vet om att här är det nya, djärva satsningar på gång. Här kan man köpa *färdigsydda* kläder, vilket är en av många uppskattade satsningar. En skräddarsydd kostym kostar i alla fall bortåt 50 kronor. Men en färdigsydd, om man kan få en som passar, är betydligt billigare. Han lever sig in i den stämning som kommer att råda här under tiden fram till jul. De av gaslampor upplysta fönstren med lockande skyltning. Inne ångande varmt, köpsläende och glada, förhoppningsfulla ansikten — ute kallt och senhöstruskigt. Men ännu är det inte så farligt. Han betraktar med intresse folket, salustånden och hästförspända kärror, planvagnar och andra kombinationer av fordon, varifrån kommersen är livlig. Hästarna mumsar på sin havre medan prutningen pågår mellan bönder och stadsbor. Eller också har bonden sålt färdigt, blivit av med sin förning och gått in på krogen. Mor, och kanske i bästa fall pigan, som fått följa med sitter inne på något av de omkringliggande kaféerna och får sitt kaffe med dopp för 25 öre. För den slanten får de doppa så mycket de vill. Detta är högtidsdagar i deras på omväxling fattiga liv.

Nu är det redan långt lidet på dagen för dem som kommit in från landet med sina lass. Men ännu är det väl någon försenad åkare som skall in med sin mjöllast till någon bagare. Torget har förändrats det senaste tiotalet åren. Den nya Hötorgshallen har kommit till och en hel del andra förändringar har gjorts. Men den man vars öden vi skall följa de närmaste åren blir inte kvar i sina iakttagelser och funderingar. Även för honom har det skett en del förändringar. Han anar inte vilket äventyr han gett sig in i nu. Han går uppåt Brunkebergstorg. Åkare vattnar sina hästar vid den stora pumpen. Även här är det liv, hojtande och gnäggande. Att åka droska ner till "Överståten" kunde väl vara fint och förmånligt, när man är ute i ett ärende som detta. Men sådan lyx får man avstå ifrån, så här i starten. Det skulle ha kostat hela 25 öre. Vem kan ha råd med sånt? Nej, han fortsätter sin väg till fots.

På vägen till Slottsbacken är det mycket att titta på. Han kommer in på Klarabergsgatan så småningom. Sedan Drottninggatan. På sin väg möter han trängd mellan hästspärvagnar och andra åk av olika slag ett vedlass. Det kommer honom att tänka på att hans vedkällare är tom. Att köpa ett lass ved har han inte råd till nu. Det skulle väl kosta bortåt 4:50, tänkte han. Att stå där nere i källaren och säga ved hade han inte tid med. Det led ju mot jul och här måste säljas om det skulle bli några slantar till julhelgen och kvartalshyran vid månadsskiftet. Nu tillkom ju också hyran för affärslokalen Upplandsgatan 51. Hustru Maja hade nog med hemmet och barnen och kunde också bli en god hjälp i affären, om hon fick någon tid över. Det fick allt, liksom hittills i höst bli en eller ett par säckar sågad och kluven ved åt gången hemburna för 25 öre, eller kanske något mer, pr säck.

Nu är han framme vid Slottsbacken och stegar in i det höga Embetets lokaler. Det högtidliga ögonblicket är inne. Han har fått *handelsrättigheter*, betalar stämpelavgiften

och tar emot beviset, utskrivet på ett folioark och på statens normalpapper med vattenstämpel och allting. I handlingen står det att Bokförläggaren C. W. Wallenkampf ämnar att här i staden bedriva bokförlagsrörelse under firma Litteraturförlaget C. W. Wallenkampf. Härtill är detta som bevis meddelat.

Härmed kan man inte säga att den vingliga stråten hade börjat. Wallenkampf hade startat nära ett år tidigare med ett börja tryckningen av "Religionens värld i Ord och Bild". Men försäljningen kunde börja på allvar. Det var ett arbete som utgavs i häftesform: 26 16-sidiga och ett 12-sidigt häfte à 25 öre. Hela verket såldes senare inbundet för kr. 7:—. Ursprungligen var det inte W. som hade iordningsställt arbetet, men han var anställd på tryckeriet där det trycktes och hade antagligen haft bokbinderiarbetet om hand. Han fick övertaga utgivningsrätten i slutet av år 1901 och det var troligen i anledning av detta som han kom att etablera sig. Det blev senare en ny upplaga av verket, vilket tyder på att den första upplagan hade gått bra.

Wallenkampf kom till Stockholm från Örebro, där han sysslat med bokbinderi. Troligen ej som egen mästare. I Örebro fanns då som nu en hel del religiösa riktningar. Antagligen tillhörde han adventisterna. En del saker tyder på det.

Här i Stockholm kom W. i kontakt med spiritismen, som det då kallades. En del cirklar och grupperingar som sysslade med det spiritistiska problemet var redan i verksamhet, både i Stockholm och på en del andra platser i landet. I Göteborg var t. ex. det berömda mediet d'Esperance verksam. Stockholm hade förutom sina egna medier besök av berömda utländska. En cirkel som kom till redan i början av 1870-talet är fortfarande verksam.

★

En person som kom att spela en roll i spiritismens historia var *dr A. A. Alexanderson*. A. var smålänning. Vid ett tillfälle då han var 9 år, kom han att i kyrkan få höra en svavelpredikan som i sin kraft och verkan fick församlingen på knä. Själv, fast endast nioårig, tycks han dock ha undgått denna starka påverkan. Gud kunde inte vara sådan som han här utgavs att vara, tyckte pojken. En brinnande håg att studera, att själv läsa Skriften och söka sanningen väcktes hos honom. Varje ledig stund tog han fram den heliga boken och läste girigt, för att få klarhet i om prästen hade rätt — eller han själv.

Hans håg stod nu till Stockholm, för att där söka personer som kunde ge besked. Föräldrarna ville inte släppa iväg en så liten pys på en så lång resa och att på egen hand klara sig i den stora staden. Som 13-årig måste de dock släppa iväg honom. Här blev han först murarhantlangare, för en daglön av kr. 1:—, sedermera fick han påökt till 1:25. Han övergav snart yrket och blev järnhandelsexpedit, sedan bokhållare. Arbetstiden var i regel 12 timmar. Efter bokhålleriet gav han sig i kast med boktryckarkonsten. Sina studier försummade han inte, utan läste var ledig stund. Då tiden var inne att han skulle lära sig försvara fosterlandet ville hans överordnade, att han skulle utbildas till officer. Villkoren ser ut att ha varit mycket generösa, men han avböjde

dock — "med tacksamhet". Han började tänka på att det är bättre att lära människor att älska varandra än att lära dem döda inbillade fiender, bättre att kämpa med pennan än med sabeln. Han blev boktryckare och tidningsredaktör, men gav snart upp. Då han inte här kunde finna någon lösning på livets gåtor, varken hos teologi, filosofi eller medicin, så kunde han inte ge sina medmänniskor någon vägledning.

Nu måste han ut i världen för att spana och hamnade i Nebraska, där hans föräldrar och syskon redan tidigare slagit sig ner. Här gav han ut en svensk tidning, men fortsatte också sitt sökande efter sanningen. Han fann åtminstone en bit av den hos "Kristna Kyrkan", där han lät sig prästvigas för att sedan återvända till hemlandet och här förkunna det han funnit.

Hans verksamhet som tidningsutgivare i Amerika hade varit i åtta år, lika lång tid som tidigare i Stockholm. Nu blev han anmodad av dåvarande goodtemplarchefen att resa omkring i Sverige och hålla nykterhetsföredrag. På den tiden hade denna rörelse ett ganska starkt kristet inslag. Det måste därför ha passat honom ganska bra att därmed förena sina nya kunskaper i sin förkunselse. Under sin föredragsturné fick han ofta uppmaningar att stanna här i Sverige och ge ut en tidning. Efter att ha avslutat sin föredragsserie, som fortgick från hösten 1900 till långt fram på eftersommaren 1901, började han planera för den nya tidningen. Han satte igång prenumerationsfisket i lagom tid före nyåret och fick en rätt god start. Men tryckeriet där den trycktes upphörde och då han inte kunde finna ett annat som ville trycka den på antagbara villkor lades den ner, varefter Alexanderson reste tillbaka till "Staterna", sedan han återbetalat alla avgifter som han mottagit.

Han hamnade denna gång i Chicago, där han fortsatte sitt sökande efter det bästa religionssamfundet. Han tycks slutligen ha funnit det i ett samfund, som kallade sig "Själens Kyrka". Där fick han höra det berömda mediet Mrs Cora L. V. Richmonds transpredikningar, vilka synes ha givit honom svar på hans frågor. Här började han nu studera till läkare och tog så småningom doktorsgrad i medicin, homeopati och några andra ämnen.

Alexanderson gav ut en hel del skrifter. 111 sådana anges ha utkommit under beteckningen "Livsgåtor".

Vid den tiden tilldrog sig också några andra personer inom detta intresseområde uppmärksamhet: Prinsessan Karadja, major Oscar Busch m. fl.

★

Sådan var den miljö som mötte Wallenkampf här i Stockholm. Han blev snart intresserad och småningom starkt övertygad om en fortsatt, medveten tillvaro bortom graven och kom att ägna återstoden av sitt liv åt sökande efter sanningen om vårt liv här på jorden, om vår uppgift o. s. v. Det blev också hans självtagna uppgift att sprida kunskapen vidare genom att på sitt förlag ge ut litteratur.

Det fanns vid den tiden grupper och cirklar i huvudstaden som intresserat ägnade sig åt studiet av astrologi, parapsykologi, frenologi och mesmerism, för att nu nämna bara några grupperingar. Här fanns också duk-

tiga, kunniga personer som kunde utöva dessa arter på ett övertygande sätt. En del av dessa grupper slog sig samman och kallade sig "Sanningssökarna". Det var år 1904. Den sammanslutningen består fortfarande under namnet "Spiritualistiska Sällskapet Sanningssökarna" och har c:a 400 medlemmar.

Samtidigt som W. började sin förlagsverksamhet lyckades han få fatt i en butiklokal i Upplandsgatan 51, som tidigare nämnts. Här började han nu också en bokhandelsverksamhet med litteratur i närliggande ämnen.

Den första boken som utgavs på förlaget var den förut nämnda, men till julen samma år utgavs också "Spiritismen och andevärlden eller Lifvet och Döden" av Emil Åhrén. Här redovisades Prinsessa Karadjas redogörelser för en del av hennes upplevelser med medier i London och på andra platser ute i världen. Mot slutet tar redogörelsen en för många kanske oväntad vändning: ett fullständigt nedgörande av spiritualismen. Annonsen på omslagets sista sida ger också en bild av vad slags litteratur bokhandeln saluförde. År 1902 kom boken "Harmageddon eller nationernas församlade till strid på Herrens stora dag", vilket ger en antydning om vartåt utgivningen pekade just då.

Efter några år blir det en helt annan art av böcker. Då börjar en utgivning av barnböcker. Med sådan litteratur fortsatte Wallenkampf ett tjugotal år framåt. Detta ser ut att ha varit en god satsning för förlaget. Redan året därpå kommer den första av böcker som rör vår hälsa: "Lif och hälsa. Praktisk handbok i Hälso- och Sjukvårdslära". Den gick ut i nio upplagor. Så småningom utgavs rent spiritualistisk litteratur där sådana namn som Prinsessan Karadja och Oscar Busch återfinnas bland författarna. Framgången var även här rätt uppmuntran- de för förläggaren.

Under det andra decenniet av detta århundrade hade Wallenkampf stor framgång med sitt förlag. Han kunde till och med köpa sig en egen bostad — en villa. Men den villan blev en förfärlig villa, ty han, liksom så många andra förlorade det mesta av sitt kapital vid krigets slut. Han kunde inte klara sina amorteringar, utan måste lämna villan ifrån sig. Det blev ingen fart på hans förlag under 20-talet. I slutet av år 1930 lämnade han den här världen för att inträda i den tillvaro, vars existens han så ivrigt förkunnat.

★

I början av år 1931 övertog undertecknad förlaget och stretar fortfarande med det, trots motstånd från många håll. Den ton som Wallenkampf angav för sin förlagsverksamhet har hela tiden hållits och det banér som han höjde har inte sänkts under de gångna åren. Hans drömmar, målsättning och ideal har väl stämt med mina egna. Trohet mot idealen har hela tiden varit vägledande för mig, liksom de var för Wallenkampf. Litteraturförlaget har varit, redan från början och är fortfarande ett kamp-förlag, där vägledningen har varit att sprida kunskap om sanningen, vare sig det gäller sanningen om vårt liv och dess mål, i den mån man nu kan finna den, eller kunskap om vägen från sjukdom till hälsa — eller bibehållandet av ett sunt släkte.

Om man ser till antalet boktitlar som ut-

Sett, hört och tänkt från Utsiktstornet

Läsjul

Snålt blåser höstvindarna genom husraderna i staden. Snålt har det ock varit med den tillmätta tiden för vistande uppe i Tornet. Det har varit en ovanligt pressande tid under de senaste månaderna: många uppgifter av olika slag som skulle lösas. Det är inte lätt alla gånger att vara ensamvarg, — även om också det kan ha sitt behag, särskilt då man har arbeten som ingen annan kan utföra. Nu har det kommit en bra hjälp i butiken på "Lunten". Det kan i lyckliga fall betyda generösare tillmätt tid för iakttagelser från torngluggen. Om det blir den fridens jul som jag väntar att den skall bli, så kommer det att betyda att jag får möta det nya året med ökade kunskaper. Då blir det en läs-jul, ty det är en ansenlig flora av litteratur som hopats i tornkammaren.

Att dö på ålderdomshem

"När de kommer hit till vårdhemmet kommer de aldrig härifrån levande. — Det är

kommit under de år jag stretat med förlaget, så är det ungefär det dubbla mot den första perioden. Men det har ju varit andra tider än de, under vilka W. förde befälet. Folkmängden har ju också ökat väsentligt och därmed också antalet människor att sälja till. Men verksamheten har bromsats upp av många faktorer (inte tryckerifaktorer, de har i regel varit bra).

Kort tid efter sedan jag tillträtt förlaget kom jag i förbindelse med dr Ahlteen. Det var en stimulerande bekantskap. Jag sålde många ex. av hans bok "Vägen till hälsa och livsglädje". Han var naturläkare och osteopat. Hade ett eget sjukhem. Blev åtalad flera gånger och bötfälld. Ledsnade på hela tillställningen och reste till en hälsokoloni (i Sydamerika) som det gjorts mycken reklam för. Alltsammans visade sig vara en bluff. Han blev sjuk och återvände med sin gulliga hustru till Sverige, men levde inte länge efter hemkomsten. Med den bekantskapen var grunden lagd till intresset för spridandet av kunskap om ett sunt levnadssätt. Det lär väl bli den avdelningen som i fortsättningen får stå främst på kamplistan.

Parallellt med den kroppsliga hälsolinjen kommer alltid den andligt/själsliga att finna gehör för min aktivitet. Att forska i och sprida kunskap om vad man kommer fram till på sina håll måste alltid förbli en stor uppgift. Vårt liv här är ju dock bara en sekund i vår — den förlorade sonens — pilgrimsfärd åter till fadershemmet. Det hem, vars existens så många betvivlar, men så många söker att komma underfund med. Quo vadis, domine?

Hur fortsättningen skall bli? Det får vi se då vi upplevt den.

Harry Blom

sista anhalten". Jag läser i Expressen för söndagen den 3 oktober. Det är två unga tjejer som tagit tjänst på ett vårdhem i somras under en månad och nu berättar om "gubbarnas" liv och situation. På ett annat ställe heter det: "Det är ett läskigt liv för gubbarna. Om man nu kan kalla det liv. De ligger bara och väntar på döden medan man stoppar i dem mat och mediciner". Birgitta Burman och Jacqueline Ollén heter flickorna som båda är 19 år. Deras skildring är verkligen fylld av djup medkänsla.

Jag kan naturligtvis inte återge hela deras berättelse, men anbefaller helhjärtat den för genomläsning till alla SEKLETs läsare för studium.

De slutar sin redogörelse med några råd, en del som man kunde göra för dem som är olyckliga nog att hamna på dessa dödens väntrum. Vi, som ännu har gudagåvan att få och kunna röra oss fritt bland medmänniskor och natur skulle väl aldrig komma på den tanken att någon på något "hem" skulle sakna dessa aktiviteter.

"När gubbar och gummor kommer in på ålderdomshem är de ju nästan döda. Jag fattar inte hur folk kan orka med att se hur de har det där. Om farsan låg där t. ex. skulle jag bryta ihop direkt. Om femtio år kommer alla polarna att ligga här också. Det är så vidrigt, så det är inte sant. Hellre tar jag livet av mig än hamnar där", säger en av flickorna. Nej, du fattar inte hur folk kan orka med att se eländet. Naturligtvis inte, du utgår ju ifrån att folk är lika varmhjärtade som du. Men det är dom ju inte. De som någonsin snuddar vid tanken på att detta också kan bli deras lott viftar lika fort bort den som den kom. Det ordnar sig alltid när den dagen kommer. Allt går ju framåt. Utvecklingen stannar inte av. När det blir deras tur är ålderdomshemmen förvandlade till försklassiga pensionat, med alla aktiviteter förverkligade som du föreslår samt en husmor som tacksamt tar emot sina gäster och är glad att få behålla dem så länge som möjligt och dessutom har en personal till sitt förfogande som verkligen förstår att vårda gästerna så att de blir kvar. Det kan ju finnas pensionat som är bättre. Risker att mista sina gäster tar man inte. Det kan ju annars falla en och annan in att flytta, om de inte trivs. Men när tiden är inne att de skall hamna på önskepensionatet kommer de att finna att ingenting har förändrats. Då är det försent.

Den här artikeln kan lika gärna bli till propaganda för självmord som en signal till dem det vederbör att ordna det bättre för dem som måste komma på ålderdomshem. Men den kan också vara en propaganda för ett levnadssätt som håller en människa frisk in i sena ålderdomen, så att hon kan ta vara på sig själv och slippa komma i händerna på andra: förmyndare och bestämmare.

Tack är ni värda, flickor, för att ni gjorde det här jobbet.

HB

Viktor Vallberg och materialismen

VII

Vallbergs kritik av den materialistiska läkekonsten (forts.)

Vallberg var jämte mycket annat också en mycket skicklig lekmanalläkare. I en bok berättar han om hur han kom att bli detta, och hur han från att ha varit en tvivlande på "kvacksalvarmetoder" genom erfarenhet kom att bli övertygad om t. ex. ögondiagnosen och homeopatin som effektiva medicinska hjälpmedel.

Som ung präst kom han till porsten Arman i Åsele 1902. Denne var en av landets lärddaste präster och ledde Vallberg till att börja studera ögondiagnosen. Senare började han använda denna som undersökningsmetod och blev också en skicklig utövare av homeopatin, för vilket allt han blev åtalad för kvacksalveri av avundsjuka läkare. Han kom senare också i kontakt med en annan "kvacksalvarmetod", nämligen frenologin, och lärde sig bli en skicklig utövare även av denna.¹⁾

Hans erfarenheter gjorde att han allt mera kritiskt började skärskåda skolmedicinen och dess behandlingsmetoder. Speciellt blev smittkoppsvaccinationen något som han hela sitt liv bekämpade. Han fann att polio stod i påtagligt samband med skyddskoppympning:

Smittämnet för polio är ett virus. Bakterier och isynnerhet de mindre av dessa kunna undergå förändringar, en förut ofarlig bakterie kan genom vissa inflytanden bli patogen och den patogena övergå till en förändrad typ. Man har rätt att misstänka att vaccins virus, själv förändrad koppvirus, under sina vandringar genom djur och människor kan övergå till en annan typ, ja, det vore rent av egendomligt om så icke vore. I vår tid har man väl kännedom om miljöns påverkningar t. o. m. på de högre varrelserna. Polion kom i alla händelser som en följeslagare till den animala vaccinen och har alltså, jämte andra former i icke alltför sällsynta fall uppträtt i följe med denna, allt intill denna dag. Enskilda läkare ha också tyckt sig finna att vid vissa tider symptom på svaga nerver kunna uppträda som påminna om poliosymptom. En sok som kan sägas vara nästan eller kanske alldeles säker är att den epidemiska polion uppkommit genom förvandling av besläktade, antagligast patogena virus. Var ha vi att i främsta rummet söka dessa om icke i vaccinerings?²⁾

Vallberg ville ha bort vaccinationstvånget, därför att han ansåg att det var oförsvarligt att tvinga på människor en behandlingsmetod som i sig inrymde så stora risker men som gav så ringa skydd mot smittkoppor, som den i verkligheten gjorde. Han ansåg

vaccinationen vara en grundorsak till bl. a. tandröten därigenom att blodet fördärvades, ögondiagnosen bevisade detta. Hans försök att få riksdagsmännen till hjälp mot vaccinationstvånget genom skriften "Kritisk avhandling för riksdagsmän" misslyckades, trots att den var byggd på ett grundmaterial av minst 30 000 sidor och genom ett omfattande statistiskt material bevisade vaccinationens ringa värde men stora risk.³⁾

Vallbergs erfarenheter av den vanliga medicinens behandlingsmetoder och av naturläkekonsten gjorde att han alltmer avgjort ställde sig på den senares sida gentemot den förstnämnda. Hans med åren alltmer vidgade kunskaper om människan, hennes verkliga natur styrkte honom i övertygelsen om att de "grova materiella medel" som den gängse läkarvetenskapen använde ej stämde överens med naturens krav. Homeopati och örtmedicin passade bättre in i sammanhanget. Det var *krafter*, inte *mängder*, som botade, vilket redan Paracelsus funnit. Och den "hemliga kraften" i en rätt medicin hörde till det okroppsliga området och var odödlig, menade Paracelsus. I en liten utmärkt läkarbok för gemene man framhöll Vallberg, sedan han ingående återgivit en rad forskares erfarenheter av sådana läkande krafter:

När homeopatin förnekas så beror detta icke på någon omfattande erfarenhet genom opartiskt och ingående prövning, utan på kemiskt tänkande. Man menar att endast materiell substans i visst mått kan åstadkomma några verkningar. Man utgår således från förutsättningen att människan ingenting annat är än en materiell substans, en kropp som består av kemiska ämnen och ingenting annat. Att man fortfarande kan hålla fast vid detta tänkande synes otroligt då nutida vetenskapen på mångfaldigt sätt ådagalagt detta tänkandes ohållbarhet. Vi kunna här erinra om sådana företeelser som telepati (påverkan på avstånd utan materiella medier), klärvoajans och klärådians (att se och höra på avstånd utan de yttre sinnenas förmåga), psykometri (förmåga att draga sig till sig flydda) samt det märkligaste av dylika psykiska fenomen: förutseende av framtiden. Visserligen finns det människor t. o. m. på vissa områden lärda, som förneka allt sådant men dessa ha i regel satt sig i sinnet att vara både okunniga och blinda genom att "bestämma gränserna för det möjliga". Om dem gäller du Prels ord: "Förlorad för vetenskapen är den forskare, som genomforskar naturföreteelserna endast för att finna bekräftelser på sina antagna teorier och som, förväxlande sitt vetandes horisont, endast håller det för möjligt som har plats inom den förra".⁴⁾

Och Vallberg refererar ex. med Thérèse Neumann och Marie Furtner som i 15 års tid levde utan intagande av föda. Läkare som undersökte dem försökte förklara fenomenen på så sätt att de möjligen kunde sönderdela vatten och omvandla detta i andra ämnen. Vallberg säger att "inför anförda faktorer kommer det kemiskt-materialistiska tänkandet till korta. Det kan inte vara annat än en atavistisk kvarleva från ovetenskapliga tider (1800-talet), en kvarleva som bitit sig fast i en mängd människors hjärnor, så att de förvägra sig själva att tänka utom sin trånga tittglugg". Han påpekar vilka oändliga perspektiv som öppnas genom vissa livsfunktioner i människans väsende. Hur skulle man då kunna sätta gränser för det möjliga! Bakom det materiella ligger ett utömmateriellt. Detta som man i forntiden kallade etern, världssjälens som är mellanlänken mellan anden och materien. Men denna visdom har ett par århundraden tappat bort i sitt ytliga tänkande. Men denna kraft finns i allt och bakom allt, den är tingens väsen, bundet i och gömd i den materiella formen och kan frigöras och användas för att påverka den motsvarande astrala eller eteriska kraften hos människan och djuren. I överväldigande grad sker detta genom den homeopatiska medicinen.⁵⁾

Vi ser alltså att också då det gäller botandet av sjukdomarna så bygger Vallberg på sin människokunskap, på sin övertygelse om människans natur som främst ande. Hans kritik av skolmedicinen gäller just detta, att denna vetenskap ej förstått hur människan verkligen är beskaffad och därför har den använt felaktiga, materiella metoder i behandlingen och vidare har den förbisett undersökningsmetoder som skulle ge bättre eller i varje fall kompletterande resultat vid diagnosen. Genom att dessa metoder förbises eller förnekas så missar läkaren viktiga upplysningar om sjukdomens verkliga orsaker.

Med oro såg Vallberg degenerationens tecken allt klarare utbilda sig hos samtidens människor. Orsakerna ser han börja långt tillbaka i de stora krigen, i släktgiftena, rasblandningen, men under senare tid är det framförallt vaccinationerna, förgiftningen av hela vår fysiska och själsliga miljö, som förändrar arvsmassan och framförallt den allt sämre och livsfattigare näringen som han ser som huvudorsaker till den snabba degenerationen:

Matvarorna förfalskas, förgiftas och skadas i allt större utsträckning. Konserver användes allt mera. Tillredningen av maten, t. ex. genom stark kokning av all möjlig föda, förstör en del viktiga näringsämnen. Finsikat mjöl, klorbehandlat, kristalliserat, raffinerat socker, nygödslad och konstgödslad potatis, giftig besprutning av allehanda frukter, svavelbehandlade frukter, äro exempel på hälsofaror...⁶⁾

Att vara spiritualist

"Vi måste *leva* vår religion, inte bara bekänna med läpparna."

Rolf Carleson

i "Vidare går min väg".

Alfabetskunnandet är en nödvändig förut-sättning men ingen garanti för ett gott skol-arbete. Att man lärt sig stava innebär inte att man behärskar språket. Att äga ett va-pen betyder inte att man förstår att bruka det.

Framför ligger alltjämt den långa mödans stig, läxinlärandets och kunskapsvinandets väg, där man endast steg för steg och ute-slutande genom egen kraft förmår ta sig fram.

Spiritualismen kan genom sina konkreta bevis tränga djupt ner i annars oåtkomliga skikt av materialistisk försoffning och lik-giltighet, tända odödlighetens plötsliga och oväntade ljus i rum där ingen tro och ingen förhoppning längre finns.

Det är spiritualismens yttre mission.

★

För den enskilda människan betyder den spiritualistiska kontakten, att hon fått sig nya vägar utpekade och ett fönster uppsla-gat mot oändligheten. Hon har delgivits kunskapen om en ny livstro och fått sina ögon öppnade för nya och till synes obe-gränsade utvecklingsmöjligheter.

Men allt detta utgör endast förutsätt-ningen och inledningen till spiritualismens inre mission — det första gläntandet på för-låtens port, den kanske första strimman av ljus i hennes själ, det första halva steget på en oändlig väg . . .

För henne själv återstår alltjämt den svåra

Tidigt kämpade han för ett biologiskt jordbruk. Han motarbetade konstgödning och ivrade för kompost och stenmjöl.⁷⁾ Egen praktik med sådant biologiskt jordbruk hade övertygat honom om dess överlägsenhet. Det var för honom ett bevis på den medi-cinska vetenskapens misslyckande att denna ej förstått nödvändigheten av att i tid be-kämpa förstörandet av våra livsfaktorer: jorden, luften, vattnet och näringen. Vall-berg själv var däremot en pionjär för det biologiska tänkande som nu långsamt — och kanske för sent — börjar arbeta sig fram.

OA

1) Vallberg, V.: Hur jag blev lekmanalläkare, 1924, sid. 1—16, 25—44.

2) Vallberg, V.: Vaccination och virus, 1954, sid. 9—10.

3) Vallberg, V.: Hur jag blev lekmanalläkare, sid. 17—25.

4) Vallberg, V.: Bliv din egen läkare, 1951, sid. 7—8.

5) *ibid.* sid. 9—10.

6) *ibid.* sid. 49.

7) *ibid.* sid. 60—75.

konsten att också omsätta sin nya tro i handling.

★

Morgongryningen må förefalla aldrig så strålände och löftesrik, eller självklart se-gerviss, men hur den nya dagen i verklig-heten kommer att gestalta sig beror helt och hållet på den enskilda människans egen kraft och beslutsamhet — eller svaghet och urakt-låtenhet — att på rätt sätt bruka sin ny-vunna kunskap, vad än livet har i beredskap för henne.

Ingen annan än hon själv kan göra den nya dagen mera fruktbringande än de före-gående, ge den en högre syftning och ett ri-kare, mera meningsfyllt innehåll.

★

Den människa som enbart nöjer sig med konstaterandet av fakta, för att sedan slå sig till ro i den visserligen trygga men däd-lösa förvisningen att livet är oförstörbart, och att hennes personlighet överlever den lekamliga döden — i stället för att söka vi-dareutveckla sig själv, gå till rätta med sin självgodhet, med sina fel och brister; som inte vill omsätta sin tro i gärningar — här och nu, mot sina medmänniskor, överallt i det dagliga praktiska livet; som inte önskar åstadkomma någon avgörande förändring av sitt liv, att vända det i andligt konstruktiv riktning; som föredrar att behagligt slöa vi-dare i andlig liknöjdhet och lättja, att låta sig redlöst drivas kring på oväsentligheternas hav, att bekvämt följa det minsta motstån-dets lag — den människan har förvisso inte rätt förstått den djupaste innebörden i det spiritualistiska budskapet: att väcka den slumrande själens längtan och behov efter en sannare, skönare och fullödigare tillvaro än nuets, att lyfta den över timlighetens fut-tiga små fröjder — till ett liv i gemenskap med Gud.

Den som aldrig skakats i sitt innersta av medvetandet om sin otillräcklighet som människa, av sin självskhet och njutnings-lystnad, av sin hjälplöshet inför livets för-härjande och förödande makter; av den olös-liga konflikten mellan gott och ont, av det korta steget mellan upphöjelse och förned-ring, av den eviga kampen mellan ande och kött; som aldrig känt behovet att bryta sig ur sina vanecirklar, att byta ut sin välfärds-belåtenhet mot *tjänandets* enkla och an-språkslösa livsglädje, att bränna sina skepp bakom sig för att ställa sig under högre maktens vilja, ledning och beskydd; som fö-redrar att i neutral maklighet söka rida på två hästar, d. v. s. ge världen sitt och spiri-tualismen sitt i lagom utmätta *riskfria* pro-

portioner, att tjäna både Gud och Mammon, att äta kakan och ändå ha den kvar; som kräver rättigheter utan att ha fullgjort sina skyldigheter, att få del i vinsten utan att *själv* ha satsat eller offrat något, utan att ha satt ens ett uns av sitt sociala anseende eller av sin materiella-ekonomiska status på spel; som känner sig fullt tillfreds med sin världs-liga tillvaro, smakfullt kryddad med någon slags halvreligiös ljumhet och självtillräck-lighet — den människan kan under inga förhållanden göra anspråk på att ha upplevt den äkta trons vedermödor, hängivenhet och mäktiga, omskapande kraft . . .

En levande tro kan i längden omöjligt för-bli passiv, den kräver efter hand hela per-sonligheten som insats — självbesinning och självprövning, kamp och ställningstagande, oro och eld . . .

Ingen kan väl hoppas på att bli inbjuden till segrarens festmåltid — utan att själv ha deltagit i striden, utan att ha lagt sin lilla vikt i utgångens vågskål, ja utan att ens ha vågat stå i skottgluggen . . .

Ingen kan väl på allvar vänta sig att upp-nå den andliga utvecklingens höjder — utan att anstränga sig, utan att fullfölja sina för-pliktelser, utan att vilja underkasta sig den-na utvecklings lagbundna villkor . . .!

Den människa som envist vägrar att inse att spiritualistisk kunskap och övertygelse också medför personligt ansvar, att den stäl-ler vissa bestämda och oavvisliga krav på henne själv (märk väl: på det *inre*, sinnela-get — och inte på det yttre, uppträdandet!) — den människan har knappast hunnit ta mera än det första halva steget på vägen mot verklig inre utveckling och frigörelse.

Tyvärr finns det många som kallar sig spi-ritualister, men som aldrig tagit mera än detta första halva steg.

★

Att sedan endast ytterst få människor lyc-kas förverkliga sina bästa föresatser och fullfölja sina ädlaste strävanden är en sak för sig.

Det är i första och sista hand *inriktningen* det kommer an på, som är det avgörande och betydelsefulla; det är den redliga viljan och de allvarligt menade försöken som räk-nas, trofastheten mot ett kanske ouppnåe-ligt ideal, ärligheten mot sig själv — även där förmågen sviktar och vägen kantas av upprepade återfall och nederlag.

★

Det är också här som *dömandets ande* kom-mer in, såsom en av de allra svåraste stöte-stenarna på vägen . . . och tillika en av de

största försyndelserna — både mot Gud och människor.

Att t. ex. låta tillfälliga omständigheter eller ytliga betraktanden helt bestämma eller missfärga ens uppfattning om vad en medmänniska går för — hennes bristfälliga yttre, hennes påfallande hjälplöshet i praktiska ting, hennes låga moraliska halt...

Att spegla sin egen förträfflighet i andras uppenbara förfall... Att iskallt (eller hånfullt) bemöta, ringakta, baktala... Att samtidigt uppträda som både åklagare och domare.

Vem vet vad som i verkligheten döljer sig under en oansenlig (eller anspråkslös) förklädnad, vad som ligger bakom ett handlingsmönster av (kanske skenbar, kanske tillfällig) osäkerhet och svaghet? Vem känner vilka personliga svårigheter, passioner, lidanden en annan människa har att brottas med?

Vem kan säga något om Guds plan med just den människan?

Ja, vad vet vi egentligen om en människas verkliga värde?

En kludd och strunt på jorden,
ett liljetråd i paradiset —

kanske, enligt Karlfeldt.

Svaghet — liksom oförmåga — hos en medmänniska är ofta av det ursäktliga slaget, ibland rentav ett försonande drag.

Illvilja, översitteri och självgod moralism är det däremot nästan aldrig.

Det är inte mot de andra, mot sina medluffare på den breda eller möjligen smala vägen, som man bör rikta den närgånget granskande och felförstorande luppen; det är inte på sin nästa som man skall ställa de höga och stränga etiska och moraliska kraven.

I och för sig har man nog all anledning att då och då plocka fram luppen och med skärpa betona kraven — nämligen när det gäller en själv...

Och att minnas Jesu ord i matteus- och lukasevangelierna om — grandet och bjälken...

Vem vågar slå sig för bröstet och påstå att han går helt fri från andlig lättja, småsinne och fariseiskt högmöd — även om han kallar sig för spiritualist?...

HONUNG

Ni som bor i Stockholm kan, tack vare SEKLETs förmedling, köpa äkta australiensisk honung för endast kr. 1:50 pr tub om ca 250 g. Hel kartong om 12 tuber (3 kg) endast 15:75.

BLOMS örtbodar

Luntmakargatan 90, tel. 08/31 04 63
Odengatan 37. tel. 08/34 80 69

Litteratur:

Andlig underhållning

Just nu tycks det finnas ett relativt livligt intresse för spiritualism och parapsykologi. Det finns alltså en marknad för dessa företeelser och det visar sig också i bokutgivningen, trots att denna verkar gå mot allt bistrare tider. Vi har på sistone fått en hel del litteratur på området. Ett nytt bidrag till denna bokflora är Fred Archers bok "Spirituella spöken" på 184 sidor, utgiven på Larssons förlag i Marginalserien. Dess originaltitel är "Ghostwriting" och översättningen är gjord av Allan Fredriksson. Priset är humant, ca 24:50 inkl. moms.

Engelsmannen Archer har en mycket sund och förnuftig syn på sitt ämne, men så har han också studerat parapsykologiska fenomen i ca 20 års tid och dessutom varit redaktör för tidskriften "Psychic News". I sitt förord skriver han:

Från min privilegierade position har jag kunnat konstatera att det är ganska sällsynt med människor som har en rationell eller objektiv inställning till de psykiska fenomenen. Ofta har jag haft känslan av att sitta på en smal bro mellan två galna världar — i den ena frodas den mest häpnadsväckande godtrogenhet, i den andra finns bara en rabiat misstro. Och från ingendera sidan gör man något försök att ta sig upp på bron med skylten "Sunt förnuft". Känslomässighet och fanatism ligger som en dimma över nejden. Den som sysslar med att ge ut en tidskrift i dessa ting får finna sig i att "motståndarna" betraktar honom som partisk och godtrogen. Folket på den andra kanten förväntar sig att han skall vara det!

Boken är lättläst — ett stort plus är den stora och tydliga tryckstilen — och mycket underhållande skriven. Detta senare har både sina fördelar och nackdelar. I en tid som denna då det är gynnsamt att sprida kunskap om dylika ting, så bör man naturligtvis göra det på ett så enkelt och lättförståeligt sätt som möjligt och därigenom nå så många människor som möjligt. Men det hela får inte urarta till enbart underhållning. Då motverkar man förmodligen sitt eget vällovliga syfte. Archer rör sig nämligen ibland farligt nära gränsen till det urvattnade. I innehållsförteckningen finner man bl. a. kapitel som "Kungliga spiritualister" och "Spiritualism på regeringsnivå". Sådana rubriker för lätt tankarna till annan slags lektyr.

Annars är Archers bok utmärkt som en första introduktion i ämnet. Men tyvärr så analyserar och förklarar Archer inte så mycket. I stället beskriver han och refererar en mängd exempel. Dessa är i och för sig spännande och intressanta, men det är tveksamt om de tillför den tidigare litteraturen på området något principiellt nytt. Vad som nu behövs är i stället mer allvarligt syftande, stringenta och vetenskapliga arbeten.

Personligen tycker jag att bokens titel är något olyckligt vald, kanske direkt missvisande. Detta gäller både den engelska (Ghostwriting) och den svenska (Spirituella spöken) titeln. Det är onödigt att i detta sammanhang tala om spöken, då ju dessa enligt folktraditionen har något farligt och skrämmande över sig. Dessutom handlar boken mer om spiritualism än om spökerier.

En av Archers stora förtjänster är hans spirituella humor. I kapitlet "Andevärldens bråkmakare" skriver han bl. a.

Ordet "poltergeist" betyder ungefär "den bullersamme anden". Poltergeisten är ett spöke som gillar att föra oväsen både natt och dag. De försynade spökerna, frammanade av kultiverade medier kan ganska lätt fösas åt sidan, pratas bort med litet teoretisk filosofi och en smula vetenskapliga termer, och fås att slinka undan som en mus i en vrå. Så icke med poltergeisten, honom tystar man inte ner med intellektuella fasoner. Det är han som går till offensiven och bultar misstron ur kroppen på den mest skeptiske.

Ibland går dock humorn till överdrift och går över i ironi. Detta gäller t. ex. kapitlet "Rymdfantasterna", som handlar om UFO:s och andra likartade fenomen. Där är Archer mer ironisk och förlöjligande än sakligt kritisk. Bokens sista kapitel heter "Denna världen — och den andra" och handlar om spiritualismens mål och principer. Här finner man även en nyttig självkritik:

Den mest välgrundade kritiken mot spiritualismen har mycket lite gemensamt med det bigotta krypskytte som den konventionella vetenskapen och religionen stundom ägnar sig åt. Spiritualismens stora fel är i stället dess självtillräcklighet. Det finns en tendens att sätta sig med armarna i kors och förnöjt räkna över sina tillhörigheter. Det finns en likgiltighet när det gäller att komma vidare och öka sin kunskap.

Och här finns en vision:

Vad världen behöver nu är inte i första hand en ny tro, som många tycks hävda, utan en ny tolerans gentemot alla de trosläror som existerar.

På det hela taget är "Spirituella spöken" en mycket hjärtlig bok, präglad av en varm och sympatisk humor samt en stark människokärlek.

Hans Strand

Max Tau

II

(Forts från nr 2/1971)

Det nya fosterlandet

När Max Tau blev hotad i Tredje riket sökte han fly till sitt andra andliga fosterland — Norge, där han redan ägde många personliga vänner. Vännerna i Tyskland hade skingrats åt olika håll under trycket av de politiska händelserna. Hans arbetsgivare och vän förläggaren Bruno Cassirer hade flytt till England, den synagoga han brukade besöka hade bränts ner, kyrkan där rabbinen Leo Baeck brukade predika, han som en gång sagt, att den bästa juden kan vara den bästa kristna människan och den bästa kristna människan den bästa juden. Vid tanken på denne man undrar Tau, om inte meningen med all religion är densamma: samma Fader har skapat oss alla. Man bad ju i dessa dagar både i synagogor och i de kristna kyrkorna samma bön: Herren välsigne Eder och bevara Eder, Herren låte sitt ansikte lysa över Eder och vare Eder nådig...

Björnstjerne Björnsons son, Björn Björnson, Olav Duun, Knut Hansum, Johan Falkberget, Gabriel Scott och Sigrid Undset hjälpte till att skaffa Tau inresetillstånd, så att han, som en av få, fick lämna Tyskland innan hatets mörka ridå gick ner för dramat som snart skulle utspelas på den europeiska scenen.

— Att vara emigrant hör till det svåraste som finns, skrev Tau i samband med sin flykt till utlandet. Alla nyheter som nådde oss visade bara förvirringen, människornas hjälplöshet och det hopplösa i tiden. Vi tyckte ofta, att endast det onda hade makt. I hat kan man förena alla, men för freden måste man vinna avr och en individuell.

— Min dröm hette Norge, sade han vid ett tillfälle. Där fanns diktare, som hade återgivit mig livet och medvetandet om kärleken.

Han frågade sig själv vad Norge innebar för honom och gav genast svaret:

En oas i hatets öken.
Frihet i en tid av förtryck.
Björnsons nationalsång.
Wildenveys naturmelodi.
Falkbergets sociala kärlek.
Nansens Människosläktets
uppföstran.
Sigrid Undsets moderlighet.
Hamsuns geni.
Konrad Johanssons nya melodier
Griegs romanser
Sindings musik
Olav Duun gestalter
Edvard Munchs tavlor
och alla de människors verk och
skapelser
som jag ej kan nämna
Endast det som människan sjunger,
tjänar människan, Kanonen
förstör, livet vill växa. Norge är utan
vapen mot en värld av vainsinne.

Norge är rustat för en ny värld som skyddar livet och för att tjäna livet... All den kärlek som vi sänder ut återvänder till oss.

Ja, Norge blev räddningen för Max Tau. Där var hans liv också skyddat för en kort tid — tills landet okuperades den 9 april 1940. Då var det åter tid att bringa livet i säkerhet. Över nya gränser, genom nya faror, till Sverige gick flykten. Nu var det hans nyvunna norska vänner som hjälpte honom, gav honom sin kärlek — och tjänade livet. Hur svåra skulle ej alla dessa år ha varit för honom som nu inte längre hade möjlighet att räcka sin döende fader handen till tröst, ej möjlighet att ta avsked av sin mor, som nu måste gå under jorden tills hon, vilket han senare erfor, en dag skulle släpas bort tillsammans med andra till ett tåg som gick österut, på en resa utan återvändo, och hur bittert skulle det inte kännas att ej veta om hans älskade syskon ännu levde eller icke...

Flykten till Sverige

Det blev en smärtsam upplevelse för Max Tau, då han måste bryta upp från sitt andra fosterland för att åter ge sig ut i det ovissa, mot nya, okända mål. Vilken säkerhet gavs att inte även Sverige skulle råka in i krigsvirveln. Det var Taus gode vän och arbetsgivare förläggaren Johan Grundt Tanum som hjälpte honom att fly. De åkte i Tanums lastbil. Där Tau satt vid vännens sida kände han sig så säker, att han blev förvånad över sitt eget sinneslagn, skriver han vid ett tillfälle. Resan gick över Lilleström, Petundsbron, Sörumsand till Björkelangen. Tanum rökte hela tiden intensivare än vanligt för att lägga en dimridå över rutan och för att försvåra insynen till förarhytten. Tau var väl medveten om att vännen själv satte hela sin existens och sitt liv på spel här.

I en norsk bondstuga, i närheten av Tukensetra, där flykten och hans räddare kunde vila ut några nattliga timmar från strapatserna, läste Tau ur Spinozas brev, där han talade om kraven som anden ställer på människan. Tau drog automatiskt en parallell till sin egen belägenhet, då ju även han var en av den som hade en mission att fylla. "Hela tiden såg jag Tanums gestalt framför mig", antecknar Tau om dessa dramatiska dagar och timmar, "och hela hans glädje och ödmjukhet och vördnad för livet uppfyllde mig". Efter en lång och nervös väntan uppenbarade sig äntligen den man som skulle leda Tau den sista sträckan över gränsen till Sverige — jägmästaren Ole Ringsbu — en man som Tau ögonblickligen fick förtroende för. "Min vän Tanum hade funnit den som skulle rädda mig", antecknar han. "Redan innan han sagt någonting måste jag tänka tillbaka till mitt första sammanträffande med Josef Capek (den tjekiske för-

fattaren), då det ju ofta händer att en liknande verkan utgår från människor som liknar varandra". Nu börjar den sista sträckan under sträng novemberkyla, regn, snöglöpp och mörker genom djupa träskmarker och täta, mossstäkta skogar som aldrig syntes ta slut. Efter en båtfärd över en lång, mörk sjö och en sista klättring uppför ett berg, i nattens mörker, tände Ringsbu upp en liten eld, för att torka de genomvåta kläderna och ge den av kyla darrande flykten lite värme. Lågorna bara steg och steg, så att den landsflyktige blev förskräckt över denna våghalsighet. Men räddaren bara smålog åt honom och sade: "Du är räddad. Vi är i Sverige". "Egentligen var jag dödstrött, men jag hoppade upp, alla mina krafter hade vaknat på nytt. Jag var uppfylld av en livskraft, så att jag skulle ha kunnat omfamna varje träd av glädje och ödmjukhet. Jag sprang fram till Ole och kysste honom på båda kinderna. Jag var ej i stånd att uttrycka det som rörde sig inom mig. Inte ens regnet förmådde släcka min glädje", skriver Tau som avslutning på sin skildring från den här tiden.

— Jag hade ända sedan min barndom varit övertygad att varje själens verkliga längtan skulle kunna förverkligas. Man måste bara uppbbringa tillräckligt med tålmod och kraft för det. När jag vandrade, kunde jag bara se broar överallt.

Bron

Tau såg bara broar överallt. Det var också broar Max Tau skulle börja bygga under sin vistelse som flyktig här i Sverige och efter sin återkomst till Oslo, när Norge åter blev fritt "Jag hade mitt under kriget planerat att en gång, då vapnen tystnat, genom litteraturen bygga försoningens broar", skriver han i tredje bandet av sina memoarer. Planen gick ut på att grunda ett de små nationernas bibliotek under beteckningen "Die Brücke". Han ville därmed hjälpa till att övervinna alla hinder, alla barriärer mellan folken. Målet var att genom ordets makt söka ge sitt bidrag till att förändra människan själv. Under sin tid i Sverige började Tau således att bygga sina broar från land till land.

"Det var min längtan", säger han, "att efter krigets slut bygga andliga broar, så att förståelse mellan nationerna och försoning åter skulle bli möjlig. Jag visste, hur fjärran jag ännu var från ett sådant mål, men titeln *Bron* dök åter och åter upp inom mig. På den tiden funderade jag på att i varje land finna en förläggare, som var villig att hjälpa en ny litteratur att finna sitt eko.

Tau reste nu kors och tvärs genom Europa och besökte förlag och kongresser, för att lägga grunden till sitt stora brobygge. Och han stötte överallt på gamla vänner på de stora förlagen som var villiga att främja hans plan. Därmed grundades så småningom de små ländernas författareförening. De stora ländernas förlag skulle å sin sida se till att de små ländernas utvalda författares verk skulle vinna en lämplig spridning och därmed även fredstanken. Många framstående författare och kulturpersoner vanns genom Tau för den stora idén: bl. a. Maurice Maeterlinck, Jan Masaryk, Halldor Laxness, Johan Falkberget, Bohumil Janda och Thomas Mann. Men avstängningen av de osteuropeiska folken från kontakten med västvärlden, d. v. s. en ny våg av intolerans, hat och oförsonlighet, stjälpde den höga planen. Bron

rasade samman, och därmed Taus stora dröm om en ny förståelse mellan folken. Det var år 1948, tre år efter att, som man uttryckte det, "Freden brutit ut".

Som en tacksamhetsåtgärd för Taus insatser i sin egenskap av en framstående främjare av litteraturen, som en mångsidig författare och främjare av en europeisk fredssträvan tilldelades han den tyska bokhandelns nyskapade fredspris år 1950. I sitt tacktal kom Tau att för första gången uttala sig om ett nytt fredsinitiativ — skapandet av ett europeiskt Fredsbibliotek. "Diktarna, vetenskapsmännen, konstnärer av alla nationer skall deltaga här. I de senaste femtio årens litteratur har i huvudsak människan analyserats och däri har hon uppvisats fel. Den har visat hur mycket ont människan är i stånd till. Den har inte bara framhållit världens pessimism och profeterat dess undergång, utan även målat ut det. Det som hittills ej lyckats för politikerna, det måste lyckas för anden och den nya litteraturen — att återuppväcka förtroendet och att förnya vördnaden för livet samt respekten för människan. Ty det är bara så man kan finna ljuset som världen saknar. Fortfarande är orden förgiftade. Människorna måste finna vägen till varandra. Vi måste stödja de positiva andliga krafterna i alla länder. Överallt där människor dog, är jorden helig. Allt som offrats i alla länder har pålagt oss en förpliktelse. Vi måste visa oss de dödas offer värdiga".

Taus Fredsbibliotek

År 1955 skapar Tau sitt Fredsbibliotek i Oslo. Den första boken i detta utgavs samtidigt i Norge och Holland. Redan under det första verksamhetsåret lyckas Tau vinna förlagsvänner i ytterligare sex länder?: England, USA, Sverige, Danmark, Israel och Västtyskland. Tau skriver upplysande artiklar om sin nya verksamhet i ett flertal stora tidningar, där han ständigt på nytt yrkar på att det aldrig mer får hända att människoliv får offras i krig och att vi måste övertaga ett ansvar för morgondagen, för den uppväxande ungdomen. Det första bandet i Fredsbiblioteket bär den signifikativa titeln: "Die Zukunft in deinen Händen" (Framtiden i dina händer).

Boken inleds med frågan: "Varför har man efter år 1945 ej kunnat åstadkomma en verklig fred?" Och "Varför väljer vi inte, varför gör vi ingenting? Det beror på vårt val. Den som ej höjer sin röst väljer döden. Sjukdomen som heter krig skapas av människan själv. Det som framtiden skall ge ligger i dina egna händer".

Därpå följde den store greken Niko Kazantzakis bok: "Min Franciscus av Assisi", en bok av en författare som genom Taus insatser inte bara blev berömd här i Norden. "Här har vi en av de diktare som kan bli en ljusbärare för människan", konstaterar Tau. "För mig är den helige Franciscus urbilden för den kämpande människan som i en oförtrottsam och mycket hård kamp åstadkommer en fullbordan av den högsta människoplikten, som överträffar all godhet, sanning och skönhet: att förvandla den materia som Gud anförtrott honom till ande..." Niko Kazantzakis har inte blott blivit en diktare och vägbanare för mig, han har genom kraften av sin vänskap hjälp till att utveckla och att vidga mig".

Här hade Tau stött på en ande som var hans like — en människa som satsade sitt liv, till det sista andetaget, för att hjälpa sin nästa. "Varje människa förmår att rädda världen", säger Tau, "då bara den som räddar andra även kan rädda sig själv. Max Niko Kazantzakis har fattat diktarens uppgift som en människas uppgift, som skall hjälpa".

Fredsbibliotekets tredje band blev: "Albert Schweitzer — Veien til deg selv".

Honom blev Tau redan som ung bekant med. Det blev en vänskap som varade livet ut. I en recension skrev Tau: "Sällan har det lyckat en människa som för Albert Schweitzer, att förverkliga sina insikter genom en gärning. Han lära är ett med hans liv". Schweitzers kärntanke "Vörnad för livet" skulle även bli Max Taus livsaxiom. Han kom att bana vägen för den store läkaren, filosofen, musikern och människan hos oss här i Norden. Och det var Tau som såg till att Schweitzer ännu under sin livstid hedrades med såväl Den tyska bokhandelns fredspris som med Nobels fredspris. Liksom Kazantzakis var en av dem som talade samma språk som Tau tillhörde även Schweitzer de få personligheter i vår tid som bemödade sig om att förändra människans sinnelag, för att därigenom försöka åstadkomma fred på jorden.

Då Schweitzer kom till Oslo för att mottaga Nobelpriset den 4 november 1954 blev det en fest som nästan saknade motstycke i Oslos historia. Trettiotusen människor hylade den store enslingen från Lambarene med ett fackeltåg. Hyllningarna ville aldrig sluta. Efter detta besök författade Tau tillsammans med Engelstad en skrift, med titeln "Albert Schweitzer erobrer Norge", en titel som talar för sig själv. Tau säger, i samband med prisutdelningen: "Freden är ingen ständig harmoni, ingen dröm. Alla äventyr, all förvandling, all kamp och all spänning ligger i detta ord, och vi kan även finna allt lidande i det... I var och en av oss lever någon av dessa möjligheter. Uppfyller vi dem, var och en på sin plats, då kan vi förändra världen... Den materiella hjälpen räcker inte till för att kunna ge människan en framtid... Den verkliga hjälpen kräver allt som en människa förmår att ge... Schweitzer har visat oss, hur mycket mod, kraft och tålmod som behövs för att bli kännetecknad som människa".

Den tredje store mannen, en sann humanist, som kom att gå vid Taus sida och att hjälpa honom i förverkligandet av hans stora plan var Martin Suber, den framstående filosofen vars verk Dag Hammarskjöld höll på att bearbeta och översätta till svenska vid tiden för den tragiska dödsflygningen. Den vise som aldrig tröttnade att påpeka att människan inte bara är ett stort Jag, utan att det mänskliga först börjar med Du-et, tanken på sin medmänniska. "Vi vill inte", sade Suber, "att mänskligheten börjar förstöra sig själv. Sluta med den där leken där vårt liv blir insatsen och där båda parterna måste förlora. Stanna, innan det är för sent! Mänskligheten hotas med undergång. Jag menar teknologin som saknar en ledning, materians oinskränkta valde... människans förslavande i den kluvna atomens tjänst".

Ja, Max Tau hade funnit stora fränder, män som talade samma språk som han och som inte bara insåg de faror som hotade mänskligheten utan även gjorde sitt yttersta för att förebygga den katastrof mänsklighe-

ten står inför. Då det mänskliga börjar förlora sitt värde, då är det tid att börja ställa in sig på människan".

Fösonaren

Vilken grad av övermänsklig kraft Max Tau behärskats av ser vi just av den utsträckt hand till försoning han räckt till det folk som mördat hans moder, drivit bort honom från hans hem och låtit hans syster lida i årtal i slavarbetsläger i Östeuropa. Men som humanist och etiskt tänkande människa visste Tau av egen livserfarenhet och sina historiskt-filosofiskt-religiösa kunskaper att det alltid har funnits onda, hatfulla, råa och kriminella naturer bland oss människor, människor som lidit av mindervärdeskomplex, sin egen ångest, otillräcklighet och av avund, sitt storhetsvansinne. Som har varit trångsynta, sadistiska naturer. Kommer sådana till makten måste det bli kaos, krig och lidande. Är det då att undra på att vi, varthän vi än vänder oss på vår jord, överallt bara stöter på ruiner. Varthän vi än blickar, om vi så går tillbaka så långt vi kan blicka i historien, så ser vi spår av denna mänskliga litenhet och otillräcklighet. Ser vi på de stora härs-karna: Alexander, Caesar, Karl den Store, Napoleon eller våra svenska kungar Gustav II Adolf eller Karl XII, så stöter vi på samma bild.

Det första världskriget kostade mänskligheten 25 miljoner döda, det andra 50. Sedan dess har åter miljontals lemlästats, torterats och mördats i krig och allsköns revolutioner. Fackmännen beräknar att den ryska revolutionen sedan Lenin har kostat omkring 40 miljoner döda och den kinesiska under Mao lika många. Dessutom omkring en miljon människor i inbördeskriget i Biafra, en miljon i Vietnam och två milj. i år i Östpakistan. Under varje dag som går torteras människor någonstans på vår jord till döds, hem bränns till aska. Och varje minut som den stora världsklockan klämtar gråter och svälter människor över hela vårt klot. Är det då att undra på att Max Tau, när han ser detta elände helt nyktert konstaterar att vi i första hand måste se till att åter bli människor, att vi måste övervinna rovdjursstatiet och räcka de lidande handen till tröst och att vi måste hjälpa till att bygga upp en bättre värld, en bättre mänsklighet.

Max Tau är en man som trots att han utstötts från sitt eget land, trots att han och hans familj måst lida så ofantligt, sträckte ut handen till de överlevande och blev en tröstare för dem. Han visste att man inte i evighet kan bemöta ett stort folk med hat bara därför att det funnits några dårar som missbrukat sin makt. Nej, Tau har aldrig slutat att tro på människan. Kännetecknande för honom är, att hans första efterkrigsbok också bär titeln: "Tro på människan".

Vi skall avsluta denna skildring med att låta den skildrade själv komma till tals i några satser, trots att vi redan, för att på ett mera levande sätt kunna följa Max Taus livsväg, redan från början även har låtit honom själv skildra sin andliga utveckling sin väg till en människoforskare, pedagog, författare, försonare och fredsvän. På grund av sin livsgärning torde han själv ha förtjänat att i samband med sin förestående sjuttiofem-årsdag bli hedrad med Nobels fredspris, priset som han genom sin insats fick Stortinget att förläna vännen Albert Schweitzer en kort tid före den store mannens bortgång.

SEKLET 1972

— Varför skriva om SEKLET och dess eventuella öde under det kommande året 1972, då innevarande års utgivning ännu inte klarats? frågar sig kanske en och annan.

— Varför inte skriva om det, just nu när året nalkas sitt slut? vill jag svara.

Att tidskriften under detta år inte kommit med de jämna mellanrum som red. avsett och önskar beror — som vanligt — på omständigheter, som delvis måste betecknas såsom vidriga. Omständigheter som inte kunnat bemästras.

Mest är det arbetsbördan som varit alltför betungande. Tidsödande uppgifter som krävt sin rundliga tid. (Att åhöra en hel del föredrag, övervara diverse sammankomster, och i övrigt följa med händelseutvecklingen inom olika frontavsnitt, räknar jag till arbetet.)

Till detta kommer också den ekonomiska frågan. Det är, lindrigt uttryckt, dyrt att vara tidningsutgivare i dessa bistra dagar. Ett tidningsstöd på så så där en 10.000 kr. skulle onekligen innebära en betydande lättnad.

Oavsett om det blir något stöd eller inte, så skall SEKLET även i fortsättningen utkomma. Nästa år blir alltså årgång nr 19. Tyvärr måste dock prenumerationspriset höjas — med 2 kr. — till kr. 15:—.

Nr 5 och 6 av SEKLET 1971 kommer att utges under januari och februari. Nr 1 1972 följer omedelbart därefter.

Nästa nummer följer alltså omedelbart efter detta.

Till dem som vill betala in prenavgiften för 1972 redan nu bifogas ett inbetalningskort.

En god fortsättning på det nya året.

Red.

Vägledande sanningar

— Det svåraste i livet är att förstå människor. Man kan bara göra det genom kärlek. Den som ej äger den finner ingen fred och kommer därför att jagas genom världen, utan att finna det han söker.

— En stat som undertrycker måste tvångsmässigt dö.

— En människa som bara måste lyda kan aldrig utveckla sina gåvor. Hon måste vara fri, för att kunna utveckla sig — för att kunna bli skapande. Därför är all kultur beroende av frihet.

— Så länge människorna ej äger den möganden att söka och att se undret även i det vardagliga, så länge kommer den ena olyckan att avlösa den andra, det ena kriget att följa av det andra.

Ur den stora lyriken . . .

BEGYND VANDRING

Jag vandrar redan på den bro, som leder
från jorden mot det obekanta,
och fjärran blir mig vad mig förr var när.
Där nere rosa de och danta
och pilar smidas efter krigarseder,
men där jag går, jag ser, att rätt och heder
min ovän ock på skölden skrivet bär.
Ej livets röster längre mig förvilla.
Jag är så ensam som en man kan bli,
men klar är rymden, hög och vinterstilla
och jag har glömt mig själv och vandrar fri.
Jag löser mina skor och kastar staven.
Jag vill gå tyst, och intet damm får grumla
en värld, där allt är rent som snö och vitt.
Där nere bära de en gång till graven
ett stackars mänskligt stoft och mumla
ett namn — det namnet, det var en gång mitt.

Verner von Heidenstam

(Ur NYA DIKTER)

VAD SÄGER STJÄRNORNA 1972?

I en bred översikt får Ni i stora drag veta vad Ni kan vänta Er av det nya året. 280 sid.

15:—

LITTERATURFÖRLAGET

Luntmakargatan 90 — 113 51 STOCKHOLM

ASTRID GILMARK

Någon presentation av Astrid Gilmark lär väl knappast behövas numera. Nu har ytterligare två böcker utkommit där hon ger oss en stor del av sitt rika material:

Jag hör

hft. 20:—

Seanser

hft. 20:—

Om man skall välja vilken av dessa böcker man skall köpa blir valet svårt. Båda böckerna innehåller referat från seanser, mediala meddelanden som kommit spontant vid samtal med personer, antingen öga mot öga eller pr telefon. Båda böckerna har ett omväxlande innehåll och ger en god bild av spiritualismens olika sidor.

LITTERATURFÖRLAGET

Luntmakargatan 90 - 113 51 Stockholm
Tel. 08/31 04 63

— Allt som tar bort en längtans kraft försvagar livet och gör det trångt. Allt som bevingar den gör livet rikare och större.

— Låt aldrig känslor av hämnd och hat uppkomma!

— Förståelse och förtroende, mina vänner, det är det enda som kan beveka människorna att bringa offer och att avstå från något.

— Vi gör detsamma som våra fiender gjort och det kommer att bringa oss lika litet välsignelse som åt dem.

— Det finns en litteratur som blottar och skär sönder som en operationskniv — men vid sidan om den finns det en diktning som verkar helande.

Stor författarprotest mot naturförstörelsen

Onsdagen den 17 november överlämnades till den svenska regeringen en amper skrivelse — undertecknad av 178 svenska författare — som utgör en våldsamt protest mot den för varje dag alltmer tilltagande naturförstörelse, som sedan lång tid tillbaka likt en ödeläggande präriebrand går fram över vårt land.

Förutom till regeringen är protesten ställd även till riksdagen och den allmänna opinionen.

Anmärkningsvärd är den tillspetsade formuleringen i avslutningen till protestskrivelsen — som för övrigt är koncentrerad i fem punkter — där det med skärpa betonas att "de ansvariga genom att icke vidtaga lämpliga motåtgärder på dessa områden gör sig moraliskt medskyldiga i den kemiska krigsföring mot naturen, vars skadeverkningar kunnat iakttagas på olika håll i världen".

Bland undertecknarna återfinnes även SEKLETs fyra ordinarie medarbetare — Olof Alexandersson, Frithjof Hallman, Henrik Nilsson och Halvdan Renling.

Vi återger här nedan skrivelsen in extenso:

Till riksdagen, regeringen och allmänna opinionen

Sveriges författare, vilka genom sin uppgift och verksamhet varit och är tolkare av de högsta och djupaste värdena i svensk natur samt talesmän för denna, önskar inlägga en bestämd protest mot den fortgående ansvarslösa förgiftningen av skog och mark.

I överensstämmelse med detta principuttalande hemställer vi författare till riksdagen, regeringen och den allmänna opinionen,

att spridningen och användningen av kemiska växtdödsmedel i skog och mark måtte förbjudas med omedelbar verkan;

att inga dispenser från förbudet längre måtte beviljas;

att verkningarna för fauna och flora av den pågående spridningen av kemiska gödningsmedel i skog och mark måtte ojävigt utredas;

att miljöförstöring som vållas av djurfabrikerna inte längre må tillåtas;

att åt Naturvårdsverket måtte uppdragas att skarpere än hittills skett ingripa mot skövling och förstörelse av svensk natur.

Vi författare vill slutligen betona att de ansvariga genom att icke vidtaga lämpliga motåtgärder på dessa områden gör sig moraliskt medskyldiga i den kemiska krigsföring mot naturen, vars skadeverkningar kunnat iakttagas på olika håll i världen.

Gunnar Adolfsson, Göteborg. Eva Alexandersson, Rimbo. Olof Alexandersson, Uppsala. Martin Allwod, Mullsjö. Anna-Lisa Almqvist, Stockholm. Josef Almqvist, Stockholm. Kurt Almqvist, Strängnäs. Bengt Anderberg, Göteborg. Hugo Folke Andersson, Malmö. Ewertz Arneson, Ektorp.

Gunnar Barklund, Tullinge. Sven Olof Barrefors, Fagersta. Allan Bengtsson, Horred. Eva Berg, Stockholm. Ingrid Bergh, Hägersten. Sven O. Bergkvist, Sollentuna. Jenny Berthelius, Malmö. Ingeborg Björklund-Bexell, Sollentuna. Bertil Bodén, Stockholm. Karl H. Bolay, Arild, Asta Bolin, Stockholm. Anders Bothén, Göteborg. Edor Burmon Funäsdalen. Maj Bylock, Kallhäll.

Bernt Carlsson, Stockholm. Otto Carlsson (Karl-Oscarsson), Sollentuna. Hans Christiansson, Uppsala. Sven Collberg, Lund. Thomas Cramér, Stockholm.

Harald Dicksson, Göteborg. Lise Drouge, Lund.

Anne Marie Edéus, Sigtuna. Brita Edfelt, Rönninge. Marta Edling, Solna.

Margareta Ekström, Heby. Eva Englund, Uppsala. Guy Englund, Täby. Signe Engström, Iggesund. Hjalmar Eriksson, Nol. Ing-Marie Eriksson, Handen. John O. Eriksson, Stockholm. Maj-Britt Eriksson, Saltsjöbaden. Thyra Eriksson, Stockholm. Per Agne Erkelius, Storvik.

Sverker Foghammar, Sundsvall. Ingemar Forsström, Stockholm. Gösta Friberg, Stockholm. Ingegerd Fries, Umeå. Stellan Fries, Bromma. Maj Frisch, Mariedamm.

Arne Gadd, Göteborg. Ester Louise Gard-Hagström, Åkersberga. Brita af Geijerstam, Bromma. Tage Giron, Mariefred. Hans Granlid, Mariefred. E. R. Gummerus, Björbo. Lars Göransson, Helsingborg.

Sten Hagliden, Stockholm. Tord Hall, Uppsala. Frithjof Hallman, Bandhagen. Birgitta Hammar, Stockholm. Geo Hammar, Stockholm. Sture Hammenskog, Malmö. Göran Hansson, Österbybruk. Gunnar Harding, Stockholm. Rune Hassner, Stockholm. Eva Hedén, Stockholm. Inez Hellberg-Frank, Lidingö. Ro-

land Hentzel, Stockholm. Hans Hergin, Täby. Stina Hergin, Täby. Ella Hillbäck, Mariefred. Harriet Hjorth, Sigtuna. Margit Holmberg, Göteborg. Bengt Holmqvist, Stockholm. Margareta Holmqvist, Stockholm. Sverre Holmsen, Sigtuna. Tore Holmström, Lund. B. Hubendick, Västra Frölunda. Malou Höjer, Stockholm.

Anna-Lovisa Inkinen, Stockholm. Folke Isaksson, Stockholm.

Rune Jansson, Stockholm. Per Johannes, Leksand. Lechard Johannesson, Stockholm. Bengt Emil Johnsson, Solna. Cilla Johnsson, Saltsjöbaden. Eyvind Johnson, Saltsjöbaden. Stig Jonasson, Stockholm. Sune Jonsson, Umeå. Gabriel Jönsson, Malmö. Torsten Jönsson, Västra Frölunda.

Elin Lagerkvist, Bromma. Pekka Langer, Vällingby. Knut Larsson, Malmö. Hans Lidman, Edsbyn. Ingemar Lindahl, Oslo. Barbro Lindgren, Märsta. J. Gunnar Lindgren, Göteborg. Eric Lundqvist, Österbymo. Sune Lundquist (Vic Suneson), Sundbyberg. Sebastian Lybeck, Uddevala. Runo Löwemo, Kivik.

Artur Magnusson, Ytterån. Torsten Malmberg, Lund. Eva Marstrander-Modin, Märsta. Ragnar Matsson, Täby. Richard Matz, Upplands Väsby. Anita Molin, Östhammar. Lars Molin, Östhammar. Louise Montgomery, Söderköping. Jan Mårtensson, Malmö.

Bo Sigvard Nilsson, Lerum. Henrik Nilsson, Stockholm. Lars-Arne Nordborg, Lund. Ove Nordwall, Bandhagen.

Einar Odhner, Stockholm. Holger Oijens, Nyhamnsläge. Bert Olls, Köping. Maj Olsen, Nyland. Rune Pär Olofsson, Täby. Henry Olsson, Stockholm.

Suzanne Palme, Oslo. Gerda Pehrsson, Bromma. Per Frithjof Persson, Skellefteå. Anne Marie Peterson, Göteborg. Hans Peterson, Göteborg. Rune Pettersson, Vällingby.

Halvdan Renling, Stockholm. Finn Rideland, Stockholm. Gull-May Rideland, Stockholm. Ester Ringné-Lundgren, Solna. Inga Rippe, Stockholm. Alarik Roos, Djursholm. Vilma Roos, Djursholm. Björn von Rosen, Gnesta. Anna Rydstedt-Dahlstedt, Stockholm.

Torsten Mätte Schmidt, Stockholm. Karin Schultz, Stockholm. Åke G. Selin, Malmö. Carl Magnus von Seth, Sigtuna. Bo Setterlind, Strängnäs. Ingrid Sjöstrand, Täby. Östen Sjöstrand, Mariefred. Maj Sjöwall, Malmö. Gunnar Skogsmark, Stockholm. Inger Skote, Lidingö. Ann Smith, Bromma. Göran Sonnevi, Jakobsberg. Jeanne Steffen, Stockholm. Birgitta Stenberg, Åstol. Harriet Stillert, Sollentuna. Pär Stolpe, Stockholm. Carsten Ström, Malmö. Gunnel Strömberg, Säffle. Arthur Sundstedt, Lidingö. Sten Söderberg, Stockholm.

Torsten Tegnér (Förste talman i Skogskarlarnas klubb), Stockholm. Kerstin Thorék, Solna. Lars Thunberg, Sigtuna.

Vattnet - vårt nya livsmedel

Från den 1 januari 1972 kommer vårt dricksvatten att karakteriseras som livsmedel. I en värld där omgivningsmiljön även i form av det vatten som används till konsumtion snabbt försämras, hade det givetvis varit önskvärt även med en myndigheternas uppföljning av detta nya livsmedel med en skärpt lagstiftning till förmån för ett ur alla synpunkter acceptabelt och oskadligt vatten. Så är dock inte fallet.

I förslag till Ny livsmedelsstadga sker ingen skärpning av kravet på dricksvattnets kvalitet, utan det konstateras rent allmänt, att "Till dricksvatten samt som beståndsdel i annat livsmedel får endast användas vatten vilket med hänsyn till sin bakteriologiska och fysikalisk-kemiska beskaffenhet kan anses tjänligt för sådana ändamål". Låt oss med utgångspunkt från ett par i dagarna aktuella "föroreningar" i dricksvatten se på den aktuella hälsovårdslagstiftningen för dricksvatten.

Under inflytande av en större försiktighet med kemiska tillsatser i våra livsmedel och experternas olika uppfattningar om skadlighet eller oskadlighet röstade riksdagen nyligen för ett avskaffande av den s. k. fluorlagen, Lag om tillsättning av fluor till vattenledningsvatten. Men i och med det är inget problem i realiteten löst: — den överdosering av fluor i form av kalciumfluorid som förekommer på ett stort antal orter kommer att fortgå obehindrat, oavsett om man har vad odontologerna karakteriserar som "optimal" fluorhalt, d. v. s. 1 mg fluor per liter, eller 2, 3, 4 kanske 5 mg/l. Helt enkelt därför att vi *inte* har någon maximaldos för fluor vid vilken en reducering måste ske! Detta konstaterar också socialstyrelsens Bror Rexed i ett brev till artikelförfattaren den 8 juli 1971: "Det föreligger emellertid inga anvisningar om vilka högsta fluorhalter som ur medicinsk-hygienisk synpunkt kan godtas i konsumtionsvatten". Detta trots att man i Sveriges tandläkarförbunds tidning 15 februari 1969 kan läsa, att "Man brukar räkna med att det fordras ungefär 3 månaders måttlig överdosering för att framkalla begynnande fluoros i tandemaljen".

Fluoros, det är vad kungl. medicinalstyrelsens meddelande nr 113 Fluoren i kariesprofylaxen karakteriserar som "störd

tandbildning" (sid 6) och "rubbningar i emaljutvecklingen" (sid 14).

Men det här är naturligtvis en fördel ur samhällets synpunkt: om det inte existerar några riktlinjer för *när* en hög fluorhalt skall reduceras, så är det heller inte möjligt för den enskilde att utkräva något ansvar från samhället vid rubbningar i emaljutvecklingen etc.

Ett annat aktuellt vattenproblem är nitraterna. Genom en accelererande jordbruks- och skogsgödsling, och med en allt snabbare övergång från det konventionella ureagödselmedlet till kvävegödselmedel av ammoniumnitrattyp i våra skogar, sker en snabb ökning av yt- och grundvattnets nitrathalt. Men på samma sätt som vi här i landet förväntas få dubbelt så mycket kvicksilver som i USA — vår maximaldos ligger på 1,0 mg, i USA är den 0,5 mg — så skall vi också klara av mångdubbla mängden nitrat i jämförelse med USA. Medan amerikanerna sätter maximaldosen vid 10 mg/l, så placerar vi gränsen för vad som ur hygienisk synpunkt kan karakteriseras som anmärkningsvärt vid 30 mg/l. Men inte ens här nalkas vi tanken på ett förbud. Däremot heter det i medicinalstyrelsens meddelande fysikalisk-kemiska vattenundersökningar, att "vid nitrathalter överstigande 50 mg/l bör särskilt anges att vattnet icke skall ges åt barn under 1 års ålder". Men förbud? O nej. I stället fortsätter man: "Med hänsyn till de följder som kan uppkomma genom att förklara ett vatten otjänligt synes detta icke böra ske i normalfallet". Det är därför hälsovårdsnämnderna på sina håll stilltiggande år efter år accepterar upp till 70 mg nitrat i dricksvattnet...

Varför är då höga nitrathalter så allvarligt?

Nitraterna är i sig själva tämligen ofarliga. Orsaken till att man vill reglera vattnets nitrathalt, är att nitraterna, framför allt hos spädbarn, kan omvandlas till nitriter, som kan förena sig med blodets hemoglobin och förstöra blodets förmåga att transportera syret runt i kroppen. Som resultat uppstår afyxi (pulslöshet, svår andnöd) och utgången kan mycket väl bli döden.

I USA har den här debatten kring de höga nitratförekomsterna som en följd av kvävegödslingen förts intensivt av bl. a. Barry Commoner, och debattens facit kan i dag den enskilde ta del av i form av 1.000-tals till dricksvatten förbjudna vattentäkter. Som ett exempel kan nämnas att under de 3—4 senaste åren 25 % av allt grundvatten i Illinois med under 7,6 meters djup överskridit maximalvärdet för nitrat!

Det här är alltså en del av dagens och morgondagens bild av vårt nya livsmedel. Vi kan undvika mycket av de kemikalier och livsmedelsförfalskningar om vilka Björn O Gillberg berättat, men vi kan inte undvika att använda vattnet på den ort där vi är bosatta. Och på många orter är i dag dricksvattnet diskutabelt genom en skadligt hög fluorhalt — och kommer inom några få år också att bli det genom en oacceptabelt hög nitrathalt.

Thorborg Thyselius, Järvsö. Torbjörn Thörngren, Göteborg. Dagny Torbrand, Linköping.

Margerite Walfridsson, Lidingö. Wiola Wahlstedt, Funäsdalen. Per Wahlö, Malmö. Sven Vallmark, Härnösand. Lily Vallquist, Stockholm. Torvald Wermelin, Stockholm. Marie Elisabeth af Wied, Stockholm. Olga Wikström, Trollhättan. Märta Wilhelmsson, Mariestad. Per Wästberg, Heby.

Erik H. Zetterström (Kar de Mumma), Stockholm. Marianne Zetterström, Stockholm. Eva von Zweigbergh, Huaröd.

Karl Örngrim, Karlstad. Lüfti Özkök, Älvsjö.

SEKLET rekommenderar...

O. Bagge Olsen

Friska växter

En bok om självsunda växter. Här föreligger en mycket intressant och allsidig handledning för dem som vill etablera ett naturenligt, giftfritt, jord- och trädgårdsbruk. Bör läsas av alla trädgårdsägare. Den kommer också att läsas med stigande intresse sida för sida.

14:75

Ilse Clausnitzer

Makrobiotisk vägvisare till medveten utveckling av vår fysiska och psykiska hälsa och vitalitet till ett meningsfullt liv i hög ålder. Med utrensnings- och fastekurer, recept för en balanserad kost vid hälsa och sjukdom m. m.

8:80

Den stora vägen

En introduktion till zen makrobiotiken. Förutom en utförlig vägledning i ämnet ges förslag till sammansättning av måltider och recept för tillagningen.

5:50

Olof Thorborg

Fasteboken

Hur man fastar för hälsa och slankhet.

12:—

Nils Kalén

Vettig föda

Boken är avsedd som hjälp åt alla, som helt allmänt vill höja sin näringsstandard.

9:50

Ebba Waerland

Hälsokost

Till vardag och fest

100-tals recept på råsafter — örter — grönsaksavkok — gröträtter m. m.

5:35

Ebba och Are Waerland

Hur bör jag äta?

Sju vägar till hälsa

Hälsokost för vuxna, barn och spädbarn samt diet vid olika sjukdomar såsom: sockersjuka, psoriasis, eksem, kräfta, reumatism, ledgångsreumatism, gikt, astma, gallsjukdomar, lever och njurlidanden.

5:20

Nyckeln till hälsa

En nyckel till modern "biologisk" livsföring. Via den sunda jordens sunda produkter, ren luft, rent vatten, en sund, positiv livsinställning etc.

5:50

LITTERATURFÖRLAGET

Luntmakargatan 90 - 113 51 Stockholm

Tel. 08/31 04 63

Ett lyriskt genombrott?

Ingeborg Jonssons nya diktsamling

Detta nummer av SEKLET borde egentligen ha innehållit en recension över en av de — inte minst ur ren litterär synpunkt — skönaste och värdefullaste böcker, som Litteraturförlaget hittills haft nöjet att utge.

Det gäller *Ingeborg Jonssons* just nu utkomna diktsamling "Sjungande hav".

Tyvärr har vår medarbetare *Henrik Nilsson* — som närmast skulle ha svarat för recensionen — inte kunnat få någon som helst tid över för att, som han själv uttrycker det, "fördjupa sig i och omsorgsfullt utforma ett så grannliga arbete", hur gärna han än skulle ha önskat det.

Red. skall därför be att få presentera boken och i någon mån också dess författare på ett litet annorlunda och ovanligare sätt.

★

I slutet av maj månad 1971 anlände till Litteraturförlaget ett konvolut, som vid öppnandet visade sig innehålla en samling prydligt maskinskrivna dikter. Avsändare var författarinnan *Ingeborg Jonsson*, Karlskrona.

Då innehållet föreföll intressant, så överlämnades manuskriptet så småningom till *Henrik Nilsson* — själv författare och lyrikkännare — för bedömning.

Helt spontant och ovetande om vem *Ingeborg Jonsson* var (och att hon tidigare, på andra förlag, utgivit två ganska uppmärksammade diktsamlingar) skrev *Henrik Nilsson*, sedan han läst manuskriptet, följande brev — som vi i efterhand fått ta del av och såväl avsändarens som mottagarens tillstånd att publicera — till författarinnan. Brevet är daterat Stockholm 14.7.71:

Bokförläggare *Harry Blom*, Litteraturförlaget, lämnade mig manuskriptet till Er lyriksamling "Sjungande hav" och bad mig läsa genom det. Nå-

got tveksam — eller kanske rättare sagt skeptisk — tog jag emot det.

Jag är nu mycket glad över att kunna säga, att dessa dikter har blivit en positiv överraskning — ja, en personlig upplevelse — av det slag som man sällan förunnas att få vara med om. Utan att vilja ta till överord och s. a. s. "smickra i diskanten" kan jag omöjligt finna annat än att "Sjungande hav" är en av de finaste diktsamlingar jag vet mig ha läst, åtminstone på mycket länge.

Den är buren och genomlyst av sällsynt kraft och skönhet — och på samma gång mildhet — och genomkorsad av ständigt nya, originella och slagkraftiga bilder, som trots sin djärvhet och ymnighet alltid verkar fullt naturliga, självklara och följdriktiga där de står. Kanske är det just samlingens kvalitativa jämnhet som gjort det starkaste intrycket på mig. Knappast ett överflödigt ord, inga krystade, konstlade eller pekoralistiskt belastade bilder av den art som strax faller platt till marken.

Den stundom mörkt ångesfyllda och stundom av trotsig livsbejakelse och livsberusning genomglödade och expressiva krafter i *Edra* dikter och det ofta rent bländande träffsäkra bildspråket när *Ni* rör Er i extasens gränsmarker har mera än en gång kommit mig att tänka på *Edith Södergran*, även om denna samling är någonting helt annorlunda och djupt personlig i sitt slag.

Om jag skall tillåta mig själv en poetisk liknelse, så har läsningen av *Edra* dikter kommit mig att känna det, som om jag följt en ängels flykt genom rymder så höga och mäktiga, att de sällan befarits av svenska diktare och troligen inte — men här vågar jag inte med säkerhet uttala mig — av någon inom de yngsta generationerna.

Denna ängels tårar — sammansatta av sorg och vända inför den ofattbara förstörelse som nu övergår vår värld, av svidande svärmod och överjordisk längtan och aningar om en frid och harmoni bortom allt förstånd — har droppat ner på jorden och förvandlats till dikter, klara och genomskinliga som kristall . . .

Kort sagt: jag är djupt imponerad och gripen av Er diktsamling. *Ni* är utan tvivel en av de få benådade, som i faddergåva fått den sällsynta förmågan att med diktens trollstav förvandla smärtan till skönhet och Ert eget lidande till mäktigt inre upplevelse för andra.

Jag kan därför inte annat än på det varmaste tillstyrka utgivandet av denna Er diktsamling och hoppas att *Ni* kan komma överens om de ekono-

miska villkoren med förläggaren — även om jag är medveten om att utgivandet av diktböcker i dessa tider knappast torde kunna räknas till de mera lysande ekonomiska projekten. Å andra sidan anser jag att det vore en avgjord, ja oersättlig förlust för modern svensk litteratur att låta dessa dikter gulna i en skrivbordslåda.

Jag önskar på det innerligaste såväl Er personligen som "Sjungande hav" all den framgång, som jag tycker *Ni* är värd. Och jag är djupt övertygad om att min inre slagruta i detta fall inte slår fel.

Så långt *Henrik Nilsson*. (Brevet innehöll dessutom ett långt PS, med kritiska analyser av vissa dikter, vilket vi dock här utesluter.)

★

Ingeborg Jonsson debuterade 1964 med diktsamlingen "Morgonen har långa vingar", som fick ett ytterst välvilligt mottagande i framför allt den sydsvenska lokal- och landsortspressen.

Bl. a. skrev folkhögskolerektor *Robert Fur* en entusiastisk anmälan i *Jönköpings-Posten*, ur vilken vi gör följande citat:

Flera av dikterna kommer att locka tonsättarna, t. ex. *Vandring*, *I Siloam*, *Vila*, *Säg icke det ordet . . . ml. fl.* Och förkunnare, som har något på hjärtat, kommer att citera åtskilliga strofer. Men de flesta kommer att i kammaren högläsa dikterna för sitt eget hjärta. Det blir högtid . . .

Två år senare framträdde *Ingeborg Jonsson* på nytt inför publiken, denna gång med diktsamlingen "Bort flyga fåglarna", illustrerad med teckningar av konstnären *Ivar Gustavsson* och försedd med förord av fil. dr. *Alf Ahlberg*.

Här hade hon betydligt breddat sitt register och i stor utsträckning övergivit den bundna metriska formen.

Denna bok riktade på allvar den sydsvenska litteraturkritikens uppmärksamhet mot henne utan att dock riktigt lyckas väcka rikskritikens intresse.

Ur hyllningskören är det intressant att plocka fram så pass prominenta — fast som litteraturkritiker kanske något oväntade — namn som riksdagsman *Mårten Werner*, *Malmö*, och den riksbekante *Osby-prästen fader Gunnar* (Rosendal).

Ur fader *Gunnars* anmälan i *Norra Skåne* vill vi gärna göra ett litet citat:

Och det ligger något av samma ogripbara skönhet över den nya diktsamlingen "Bort flyga fåglarna", där den första samlingens alla löften frikostigt uppfyllas, — — —

Språkets vård är mönsterigill, omsorgsfull utan ansträngning, rytmen

Ingeborg Jonsson

Fyra dikter av Ingeborg Jonsson

SONETT

Nu är jag trött på gatans stöj och skri,
där avundsjukan gräver djupa gropar
och snikenheten går omkring och sopar.
Vår värld är sjuk och lider av fobi.

Finns det en själ, som känner harmoni
bland stadens stövelklädda raggar-
hopar,
som hädar gudar och som svär och
ropar
och stoppar piporna med haschisch i?

Till skogens gömma längtar jag att fara.
Där porlar källorna oändligt klara
och fågelns sång har inga hala ord.

Min själ är fylld av tvivel och av frågor,
men jag skall vandra invid havets vågor
och drömma om en obefläckad jord.

som ett lugnat hjärtas slag, rimmet nat-
turligt, liksom funnet under lek. En
mästarinna spelar utan ansträngning
på ett skönt instrument, en mästari-
na som skall vinna allt större mäster-
skap.

★

Efter 5 års tysnad utkommer Ingeborg Jons-
son alltså nu med sin tredje diktsamling,
”Sjungande hav”.

Vi skall här inte på något vis söka före-
gripa vad kritiken kan komma att säga (vi
har ännu inte erhållit några recensioner).
Det får räcka med Henrik Nilssons i inled-
ningen återgivna brev.

Plus den mycket starkt underbyggda för-
hoppningen att rubrikens frågetecken inom
kort skall kunna bytas ut mot ett välför-
tjänt och jublande utropstecken!

Även till det yttre är ”Sjungande hav” en
mycket vacker, gedigen och påkostad bok,
helt enkelt en av de stilfullaste som getts
ut på Litteraturförlaget. Alltså också i den
bemärkelsen en förnämlig presentbok.

Omslaget till boken har gjorts av Karls-
krona-konstnären *Karl Petermann*, som
dessutom illustrerat inte mindre än 23 dik-
ter inuti boken med teckningar. Dessa teck-
ningar är samtliga av hög klass.

Priset på boken är kr. 21:—, plus moms.

Harry Blom

O MORGON

O morgon, som väcker mig med
fågelsång.
Skaka sömnen ur mina ögon
och torka ångestsvetten från min panna.
Låt vårens flöjter spela
för min själ.
I din hand vill jag ligga
med den osedda dagen framför mig
öppen
villig att ta emot de gåvor,
som livet skänker —
barnsligt lycklig
tacksam och segerviss . . .

DET ÄR NATT

Det är natt.
Sällsamma skuggor uppenbaras för mig.
Rummet glöder av ett inre ljus.
Spegeln är en sjö av kvicksilver.
Lampans glas bländar mig.
Jag ser den ofullgångna skönheten
i varje linje
och fulländningen
i varje kurva.
Ett vattenfall strömmar genom mitt
mörka rum.

Musik . . . Allting är musik.
Vågorna dansar i luften.
Tiden har hejdat sin flykt.
Rummet är fångat som en fjärlig
labyrint.
En ofantlig fiol spelar
vid stranden av ett ändlöst hav.
Jag hör, hur världen välver sig kring
sin axel
och hur solen dånar fram genom
rymden.

Ett ögonblick blir rummet
ett flammande bål —
sedan slocknar skenet.
En gyllene strimma skälver till
likt ljudet av en flöjt,
som dör mellan fjälltopparna
vid solnedgången.

SKUGGORNA FLADDRAR

Skuggorna fladdrar som fjärilar
över solglittrande fönsterrutor.
Livet leker med det glödande klotet.
Meningslöst och meningsfullt
snubblar vi
över tröskeln till döden utan att
märka det.

Seglen glider bort emot öarna.
Nattens tårar
samlar sig i daggkåpans blad.
Ondskan lägger sina snaror i skuggan
av trädet,
men i djupaste sorglöshet sitter trasten
och besjunger glädjen i den
jordiska sommardagen.

(Ur diktsamlingen
”SJUNGANDE HAV”).

Sagt av samtida . . .

Det man behöver kostar egentligen ganska
litet, det är det man inte behöver som kos-
tar så mycket.

Johannes Gillby
(Ur FOLK AV FORMAT
OCH FÄRG, 1960)

★

”Ensliga vägar godnatt.” säger Dan Anders-
son i en dikt. Ja, där bestal människorna
sig själva och varandra på något oersätt-
ligt. Ensliga vägar och tegar mellan diken
finns kvar i mig för alltid. Men inte det ord
för vad de ville oss, orden blir allt färre, fat-
tigare och rårare. Inte ett frågande blått och
blygt flicköga, inte en undrande, dyrkande
pojkblick. Nya ord, meningslösa, fula, im-
porterade. De pockar och lockar till skräll
och skrän, stöld, våld och rån.

Jan Fridegård
(Ur TRE STIGAR, 1967)

★

Nils Ferlin förväxlade icke fartökning för
bilar och flygplan med begreppet framsteg.

Vilhelm Moberg
(Om Nils Ferlin i
BERÄTTELSE UR MIN
LEVNAD, 1968)

Hälsörter

Allt sedan den urgrå forntiden har människan bland växterna funnit ett apotek och lärt skilja mellan nyttiga, odugliga och giftiga växter. Även djuren har gått samma väg. Både djurens och människans instinkt har väglett dem. Människan har dessutom bestämts av sin förmåga att kombinera.

Ibland har människorna lärt sig väternas medicinverkan av djuren, som har starkare instinkt, åtminstone än nutidsmänniskan. Känt är hur greve Hattei såg en skabbig hund slicka morgondaggen av bladen på en växt. Då hunden tillfrisknade frågade han sig, om verkan skett genom denna växt, och därmed fann han ett medel mot hudsjukdomar.

De gamla huskurerna har alltmer fått vika för fabriksstillverkade kemiska preparat. Den vinst man gjort därigenom är ganska klen, men förlusten större utom för fabrikanterna. Naturens kemiska fabrik blir nog i alla händelser den mest förstklassiga och förnämsta. Det finns mycket i naturens fabrik, som kemien varken kan direkt påvisa eller förklara. En hel del av nutida kemiska preparat är endast en modesak inom läkekonsten, som så småningom kommer att bytas ut mot andra modesaker. Eftersom människorna vill bli fria från sjukdomar, och mediciner har en begränsad förmåga i det avseendet, så söker de alltjämt efter nya medel, som de tror skall vara effektivare. Men oftast får de gå tillbaka till de gamla beprövade medlen såsom varande de alltjämt bättre. Man bör dock alltid komma ihåg, att mediciner endast kan ha en begränsad verkan. Man bör också känna till, att det finns en hel del medel, som endast är bedövningsmedel, som endast undertrycker symptomen för en tid, men som inte alls botar sjukdomen.

Gent emot den vidskepliga övertron på läkemedel står en motsatt ensidighet, som menar, att sådana i allmänhet inte bör användas, utan levnadssättet är det allena avgörande. Här gäller det att koppla in förnuftet; det ena bör man göra och det andra bör man låta. Man kan t. ex. inte hänvisa en som håller på att förblöda till levnadssättet. Om vitlök skulle vara bra både som preservativ och kurativ vid barnförlamning, så bör man ej underlåta att använda vitlök.

I äldre tider användes nästan enbart örter i läkekonstens tjänst. Dessa utgjorde den främsta formen av medicin inom läkekonsten tills dess kemien kom med nya medel. Dessa har sedan tagit alltmer överhand och är i allmänhet endast smärtstillande eller bedövningsmedel. Några hämtas även ur växtriket. Så gott som utan undantag har dessa skadliga biverkningar. Det kan även örter ha, om de tas i övermått. Om det inte är fråga om giftiga arter, så blir det åtminstone inga skadliga biverkningar.

Vid slutet av förra århundradet och början av detta hade den vetenskapliga läkekonsten en medicin som var användbar vid en mängd sjukdomar: china. En läkare lär ha sagt, att "China hjälper i 95 % av alla sjukdomar". Nu används det nästan aldrig.

Sedan kom turen till aspirin och salicyl, båda i stort sett övergivna på grund av skadliga verkningar. Så kom penicilinet och andra "mirakelmediciner". I penicilinet tycks man ha funnit ett verksamt medel utan svårare sviter, men så är det också hämtat direkt ur naturens fabrik och förekommer ofta snarast i homeopatisk tillredning (mögel har sen gammalt varit "folkmedicin"). Streptomycin, anti histamin m. fl. har visat sig vara ganska tvivelaktiga och icke ofarliga.

Numera kan extrakt av de flesta örter erhållas, sedan den svenske apotekaren R. Conradsson lyckats framställa ett extrakt där örtens alla verksamma beståndsdelar ingår.

Den här gången skall jag sysselsätta mig huvudsakligen med dessa och återger här en del med angivande av vad örtaböckerna säger om dem.

Apelsin (*Citrus simensis*). Har D-vitamin, som underlättar kroppens förmåga att upptaga och tillgodogöra sig kalk. Även bladen och blommorna används. Verkan lär vara kramplösande och svett drivande.

Arnica (*Arnica montana*). Känd som Hästfibla, Slättergubbe m. fl. namn. Ett utmärkt medel vid slag, stötar och sträckningar. Blodutgjutningar. Smärtstillande.

Arnica bör ihågkommas vid fall av hjärn-skakning, där den ofta har visat sin goda verkan. Även vid reumatisk värk och huvudvärk kan den försökas.

Medlet används som tinktur vid omslag, annars extrakt.

Arnica och Hamamelis salva hör absolut till ett välförsett husapotek. Ja, de finns de som anser, att har man Arnica och Hamamelis hemma, då har man ett helt husapotek.

Bellis (*Bellis perennis*). Té på bladen befördrar ämnesomsättningen, löser slem och verkar lätt avförande. Kramp- och smärtstillande.

Björk (*Betula alba*). Té på bladen är ett starkt urindrivande medel och därför användbart vid "vatten i kroppen", men bör tas med försiktighet (vid vissa njursjukdomar bör inte starkt urindrivande medel användas, fara för urinförgiftning). Lär också vara ett verksamt medel mot gikt och utslag, samt även mask. Björkbladsté anges också som ett gott medel mot kronisk "äggvita", då det ej framkallar några njurretningar, men åstadkommer ett tydligt avtagande av äggviteutskiljningen genom urinen.

Vittnesbörden om björkens förträfflighet i olika avseenden äro många. Jag hänvisar till tillgänglig litteratur.

Blodrot (*Potentilla erecta*).

Kommer till användning vid näsblödning och vid diarré. Vid hämorrhoider tas Blodrot i förening med Nässla. Allmänt stärkande.

Brännässla (*Urtica*). Järn och kisel finns i bladen.

Den stärker lungvävnaderna. Om vid digivning mjölken är otillräcklig tillsatt några droppar extrakt pr dag.

Anges som medel vid blodbrist, bleksot och rachitis (engelska sjukan). Andningsorgan och lymfkörtlar påverkas gynnsamt.

Kommer till användning då urinen är grumlig och korning i samband med retningar i urinblåsan. Bör försökas vid ledgångsreumatism.

Tinktur eller extrakt som hårvatten, särskilt vid utslag.

Dagdkåpa (*Alchemilla vulgaris*). Kvinno-medel: vid disposition för åderbräck. Vid för stark mens tar man in några dagar i förväg. Lindrar huvudvärk.

En (*Juniperus communis*). Enbär har en utmärkt verkan vid njurgrus, och njursten, även vid sjukdomar i levern. De motverkar för stark urinavsöndring, men avsöndrar urinsyra och urinsalter. Vålgörande vid vat-tuset och gasbildningar.

Ett medel mot astma, särskilt om man tar omväxlande med Berberis och Rönnbär. Vid akut blåskatarr.

Ginseng (*Panax ginseng*). Tämigen ny här i landet. Därför har jag ej kunnat finna den i någon av våra örtaböcker. Enl. en pamphlett, som jag har hittat, lär den vara en sedan länge använd drog i kinesisk och koreansk medicin. Den lär ha en stimulerande verkan, ökar den psykiska och fysiska prestationsförmågan. Den ökade prestationsförmågan åtföljdes vid försök av förbättrat allmäntillstånd.

Vid kronisk magkatarr och bortopererad magsäck förbättrar ginsengbehandling aptiten och minskar gastritsymtomen och förbättrar allmäntillståndet vid olika sjukdomar, vilket lär uppvisas vid bulgariska undersökningar. Vid försök med äldre personer uppvisades den stimulerande effekten av ginsengextrakt + vitaminer.

Gurkört (*Borago officinalis*). Verkar hoststillande och lenande. Den har goda urindrivande egenskaper och har använts vid en del febersjukdomar.

Hagtorn (*Crataegus*). Tillsammans med Mistel ett gott medel vid högt blodtryck. Kan komma till användning vid slaganfall och vid fall av åderförkalkning. Angina pectoris, då den yttrar sig i hjärtskramp och svag hjärtfunktion, andnöd och ångestkänslor.

Hamamelis (*Hamamelis virginica*). Som salva är den bland de bästa man kan använda vid olika slag av sår. Jag har många gånger hört omvittnas dess utomordentliga läkekraft. Som extrakt, tinktur, salva eller homeopatiskt medel är Hamamelis bland det första man bör tänka på att ta till.

Blodstillande vid venösa och kapillärblödningar. Bör försökas vid ansvällda blodådror, blodåderinflammation och blödningar hos olika organ.

Havre (*Avena sativa*). Uppges verka närande på nervsystemet, påverkar nervcellerna och kan betraktas som ett gott nervmedel. Stärkande.

Humle (*Humulus lupulus*). Gammalt känt sömnmedel. Magstärkande. Malört och Humle har använts mot abnorm sexualitet.

Citronmeliss kan tillsättas för ernående av bättre sömneffekt.

Hästhov (Tussilago farfara). Någon har sagt att örten borde heta Hosthäv, ty så bra lär den vara att häva hosta, heshet, slem-bildning och katarrer i bröstet.

Vid körtelansvällning té på Hästhov och Groblad.

Hästkastanj (Aesculus hippocastum). Bidrar till att en förlossning skall få ett gynnsamt förlopp.

Bensår och vid åderbräck.

Johannesört (Hypericum perforatum). Vid veninflammation spritömslag med tillsats av några droppar tinktur.

Vid störningar av blodcirkulationen.

Åderbräck och blodpropp. Här kan Johannesört, Rölleka och Arnica kanske hjälpa.

Vid fetma som följd av cirkulationsrubbing är vetegroddolja och Johannesört tillsammans värda att försöka.

Kalmusrot (Acorus calamus). Aptitretande, mot gasbildning, stärkande. Kan försökas vid kräkningar och blödningar. Försök den vid gikt! Även vid minnessvaghet och melankoli, då den verkar klarnande på hjärnan.

Kamomill — Sötblomster (Matricaria Chamomilla). Vid magplågor och kolik verkar den kramplösande. Den verkar magstärkande, väderdrivande, nervstärkande och menstruationsbefrämjande.

Kardbenneci (Cnicus benedictus). Verkar svett drivande, febernedsättande.

Klorofyll. Det är det gröna ämnet i bladet som man nu lyckats extrahera och som finns att köpa i form av extrakt. Kommer till användning vid blodbrist, vid infekterade öppna sår och invärtes infektioner. Vid blodförgiftning, kronisk käkinflammation, öroninflammation och andra svårartade inflammatoriska sjukdomar kan man söka hjälp hos detta medel. Kanske även vid mildare infektionssjukdomar: snuva, halsfluss m. fl.

Lakritsrot (Glycyrrhiza glabra). Fick man som barn då man kom från skolan och hostade som ett gammalt lokomotiv. Verkar lenande och hoststillande.

Lavendel (Lavendula angustifolia). Vid migrän, blodstockningar i huvudet och svin-del. Tag det gärna i honungsvatten.

Ljung (Calluna vulgaris). Lär ha kommit till användning under första världskriget, då sömnmedlen tog slut. Ljungen är ett gott sömnmedel, dessutom oskadligt. Nerv-lugnande.

Malört (Artemisia absinthium). Sedan gammalt beprövat medel vid magåkommor. Lär vara bra medel vid mask. Skall också vara stärkande och febernedsättande.

Maskros (Taraxacum vulgare). Vålgörande för lever och galla. A-vitamin finns i maskros. Verkar urindrivande. Gott medel vid förstoppning, gikt och reumatism.

Citronmeliss (Melissa officinalis). Verkar stimulerande, stärker hjärtat, svett drivande, kramplösande. Bör försökas vid nervinflammation.

Mistel (Viscum album). Kramplösande. Minskar spänningar vid hosta, kikhosta, gikt, lymfstockningar och vätskesvullnad. Medel mot för högt blodtryck. Möjlig hjälp vid kräftsjukdomarnas bekämpande.

Vid för högt blodtryck och åderförkalkning förstärks verkan om mistel tas tillsammans med Hagtorn och Ramslök.

Ormbunk (Polypodiaceae). Har samman dragande verkan. Vid myggbett och även andra insektssting bör man droppa på några droppar av tinkturen. Det brukar hjälpa.

Pepparmynta (Mentha piperita). Verkar lugnande på magnerverna och kan med fördel användas mot kolik och magkramp. Den motverkar gasbildning i tarmarna och den stimulerar matsmältningen.

Persilja (Petroselinum sativum). Har en starkt urindrivande verkan. Har man blivit stucken av en insekt och inte har något bättre medel tillhands, så kan man försöka persilja.

Rosmarin (Rosmarinus officinalis). Gynnar matsmältningen, stimulerar och främjar mens.

Rättika (Raphanus sativus). Anses vara ett gott medel vid lufttröskatarr och kikhosta. Verkar renande på underlivsorganen. Den är urindrivande och motverkar gaser.

Vid leverbesvär, men måste tas i måttliga mängder.

Rölleka (Achillea millefolium). Växten har ibland kallats och kallas kanske på sina håll än i dag för Särlläka. Den har en god särlläkande verkan och stoppar diarré. Den pådriver mens. Äldre personer som lider av yrsel kan ha en god hjälp av Rölleka. Den lär ta bort blånader, hjälpa mot högt blodtryck och kan hjälpa mot hämorrhoider.

Rönn (Sorbus aucuparia). Lär ha högre C-vitaminhalt än både apelsin och citron. Ett gott medel mot förstoppning och även vid reumatism.

Salvia (Salvia pratensis). Ett blodrenande och blodförbättrande medel. Medel mot nattsvett. Verksam vid diarré och slem-bildningar i matsmältningsorganen.

Salvia och Malört tillsammans är ett medel mot dåligt blod.

Taklök (Sempervivum tectorum). Kan försökas vid för stark mens. Annars ett medel mot epilepsi och skräckstämningar hos barn.

Valeriana (Valeriana officinalis). Även kallad Vändört. Används vid nervösa åkommor, migrän, sömnlöshet och huvudvärk. Bör inte användas alltför flitigt.

Vallört — Vallörtrot (Symphytum officinalis). Den kallas också för benvälla, då den på sina håll anses vara ett gott medel att läka benbrott. Försök den vid försvagad ämnesomsättning, varbildning, dålig matsmältning, vid nervvärk, särskilt vid ansiktsvärk.

Utvärtes kan den användas vid krosskador, gamla sår, hudsjukdomar och bensår. Även vid gikt. Man smörjer in det onda stället med tinktur.

Vattenklöver (Menyanthes trifoliata). Ett aptitretande medel. Befordrar matsmältningen. Blodrenande.

Akerfräken (Equisetum arvense). Akerfräken har en mängd kiselsyra. I alla örta-böcker finner man långa beskrivningar på växtens goda egenskaper. Den är särlläkande, den är ett gott medel vid svårigheter med urineringsen. Mot impotens kan Akerfräken vara ett gott medel. Likaså skall den vara ett medel mot hämorrhoider. Som tinktur vid rengöring av variga sår och öppna kräftsvulster. Té på Rödalsbark bör drickas samtidigt.

Stimulerar njurarnas verksamhet. Bör användas vid örtlavemang.

God ört som badtillsats.

Man har fått goda resultat vid besprutning av fruktträd. Här är väl ett alternativ om något att ta fasta på. Det blir väl vår än en gång!

Det måste få räcka med detta, den här gången. Kanske kommer en fortsatt granskning av läkeörter snart igen.

Nu lär det ska bli influensa ett slag. Även med avseende på denna kan man ju få stikka in några råd. Även om det inte hjälper helt, om man följer dem, så kanske förloppet blir betydligt lindrigare. Det är ju inte precis något folknöje att få feber, ha ont och känna sig marig och i någon mån arg. Själv lider man ju bittra kval och det kanske finns en omgivning som också blir oskyldigt lidande. Och — det värsta av allt — kanske man inte har någon i sin närhet som kan tycka synd om en. Jag vågar inte tänka på eländet.

Men här är mitt lilla råd: *Håll magen iordning till varje pris*. Ta hellre till något lavemang än att få stopp i tarmarna. Sök naturliga medel att få tömning till stånd. Var inte rädd för frisk luft. Den är inte farlig. Var i rörelse. *Ät måttligt*.

Det var allt

H. Blom

LITTERATURFÖRLAGET

och

ÖRTAGUBBEN

har samma adress:

Luntmakargatan 90

113 51 STOCKHOLM

Telefoner: 08/31 04 63 — 32 26 60

Order över 70 kr exp. portofritt.

Prisändring

I alla priser å böcker är nu moms
Inräknat.

SEKLET

Redaktör och ansvarig utgivare: HARRY BLOM

Redaktion och Expedition:

Luntmakargatan 90 — 113 51 STOCKHOLM

Tel. 08/32 26 60 — 31 04 63

Utkommer med 6 nr 1971

Pren.avgift 13:—

Postgiro: 23 04 40

Bankgiro: 56 — 5472

Strängnäs Tryckeri AB, Strängnäs 1971

Kurt Lorek

Renande och förbättrande av atmosfären genom en fritt fallande vattenstråle

Denna artikel har varit införd i nr 4/1965 av SEKLET.

På begäran, och i anslutning till Viktor Schaubberger-artiklarna i nr 2/1971 av SEKLET, infördes den här ännu en gång.

Ej långt från Klagenfurt i Kärnten, på södra sidan av Magdalenaberget befinner sig omfattande utgrävda rester av en gammal romersk stad, som tidigare var en keltisk koloni. Dessa visas under sommaren för allmänheten.

Jag deltog nyligen i en sådan visning och upptäckte då i den stora rådssalen, som före romarna använts av kelterna för samma ändamål, en egenartad inrättning som nu endast delvis var bevarad i sitt ursprungliga skick. På norra kortsidan av salen finns en absid. I denna utbuktning fanns före utgrävningen ett marmorbäcken vilande på en stensockel. Tyvärr har detta nu förstörts av okunniga händer. Ovan absiden leder en vattenledning av sten fram till platsen ovanför karet. Ledningen kom från en regnvattentencistern.

Anordningen var så utförd att det fallande vattnet föll ner i en tunn stråle i marmorskålens mitt varpå det sedan flödade över skålens kant. Man kan tycka att anordningen var enkel i och för sig och endast måste ha tjänat till att kyla rummet och ge det en riklig fuktighetshalt. Emellertid berättar traditionen för oss att denna anordning endast kopplades på varje gång ett rådsmöte skulle äga rum. Liknande anordningar påträffar vi ju på gamla inbyggda gårdar och i vinterträdgårdar.

Denna keltiska anordning måste emellertid ha haft en annan mening. Guiden kunde dock ej ge någon tillfredsställande förklaring om betydelsen annat än de närmast ligande om kylning etc. Jag erinrade mig då vad Viktor Schaubberger en gång sade att "vatten är en organisk magnet som i motsats till anorganiska stålagneter tar upp energi från sidan och strålar ut den axiellt."

Vid detta upptagande och utstrålade uppträder dessutom i den organiska magneten, i detta fall den fritt fallande vattenstrå-

len, en *omvandling* av energien. Vattnet tar upp lågspänd energi horisontalt och avger axiellt högspänd energi. I vårt fall skulle det betyda att lågspänd energi som under råds-sammanträdet befann sig i rummet och kunde påverka detta, genom anordningen omvandlades och förädlades. Det *fallande* vattnet tar upp sådana energier, omvandlar dem och strålar ut dem (i strålens längdriktning ö.a.) ned i skålens vatten. Från detta strömmar denna omvandlade energi ut i rummet. Bäckenet av kristallinsk marmor bryter inte ner dessa energier vid strålens nedslag i vattnet. Kommer vi inte i detta sammanhang att tänka på Graalkalken i myterna? Också dopbäckenet, som ofta höggs av marmor, är här en analogi.

Med hjälp av denna anordning fick alltså kelterna dels en rent kemisk rening av luften i rummet, dels förbättring av rummets energiinnehåll. (Här skall endast inom parentes nämnas att vatten också avger eteriska krafter om det får röra sig naturriktigt.) Klart är att vatten som får röra sig enligt naturens ordning också verkar förädlande på hela det omgivande växt- och djurlivet.

Man kan nu utnyttja denna anordning även i andra sammanhang. Det kan alltså rekommenderas att vid vissa seancer, andaktsstunder etc. låta en sådan anordning vara i verksamhet. Den renar atmosfären från lågspända energier, och även från väsen som finner sig väl tillrätta i sådan miljö. Sådana lågspända energier uppträder gärna i dalar, i klyftor och schakt och sannolikt också i sådana människors omgivning som ej kan tänka någon högre tanke över huvudtaget. Vi kan förmodligen räkna också de s. k. odvampyrerna till denna kategori av lågspända utstrålare.

En marmorskål kan man skaffa sig för en ringa penning i ett stenhuggeri. Ett kop-

parrör med en öppning av c:a 3—4 mm som anslutes till en vattenledning borde ej heller vara svårt att skaffa. Skall den stå framme jämt kan man låta försilvra röret och får då en värdig och tilltalande anordning. För denna anordning får man ej använda skålar av t. ex. plast, glas eller metall, endast av ren marmor. I annat fall får man en helt annan transformering av energien.

(Övers. ur Die andere Welt av
O. Alexandersson)

Övers. anm.: Författaren, en av mina vänner, var sedan många år nära vän till Viktor Schaubberger, den kände österrikiske naturforskaren och uppfinnaren. De tankar om vattnets andliga reningsverkan som Lorek här ger uttryck åt, är ett tema som Schaubberger ofta återkommer till i sina skrifter. Han säger bl. a. i en av dessa: "Ur vattnet har allt kommit. Vattnet är det universella råmaterialet för varje kultur och fundament för varje kroppslig och andlig utveckling. Hemligheten som vattnet, livsbyggaren, omger sig med är en förmåga att bygga upp en hittills obekant energi och vidare att kunna ackumulera och transformera denna energi. Endast ett djuplodande studium av intuitivt anlagda människor kan utforska det innersta väsendet hos livssubstansen vattnet. Först sedan denna ursubstans restlöst utforskats kommer det att bli möjligt att visa den andligt och kroppsligt förfallna mänskligheten den väg som åter kan föra den uppåt." Det skulle vara intressant om någon av SEKLETs läsare ville göra försök med den anordning som Lorek beskriver. Frågan är väl dock om ej vattnets kvalitet är avgörande för resultatet. Klorerat, och på annat sätt misshandlat vattenledningsvatten lär ej ge någon positiv verkan.

O.A.